

L I E T U V I Ų

DIENOS

TREMTINĖ STEFANIJA RŪKIENĖ SIBIRO MIŠKŲ FONE

LITHUANIAN DAYS
OCTOBER 1969

1969 M. SPALIO MĖN.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Hollywood, Ca. 90029
Telefonas: 664-2919

LIETUVIŲ ŠVIETIMO IR ŠEIMOS METAI

1969, spalio Nr. 8 (197)

Eina XX metai

October, 1969 No. 8 (197)

Vol. XX

Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Bernardas Brazdžionis

Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Juozas Tininis

Foto Redaktorius / Photo Editor
Daumantas Čibas

Anglų k. Redaktorius / Senior English Editor
Milton Stark

Anglų k. Redaktorius / English Editor
Alfonsas Milukas

Leidėjas / Publisher
Anthony F. Skirius

Administratorius / Circulation Manager
Juozas Andrius

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. Signed or initialed articles do not necessary reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine. Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais be atskiro susitarimo.

Publishers reserve the right to reprint any or all matter published in Lithuanian Days magazine without separate agreement with the authors.

Rankraščius ir kitą medžiagą, jei kitaip nesusitarta, redakcija taiso ir tvarko pagal savo nuožiūrą. Manuscripts or other matter submitted for publication in Lithuanian Days magazine will be edited at the discretion of the editors, unless otherwise agreed upon.

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį. Republication of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN", PUBLISHED 1946-49.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laiškų.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will be renewed automatically.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August.

Atskiro nr. kaina 85 centai. Single copy 85¢

Prenumerata metams \$8.00 bet kuriame pasaulio krašte.
Subscription \$8.00 per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription \$12.00.

"Second Class Postage Paid at Los Angeles, California".

TURINYS / CONTENTS

Idealas. Vedamasis.	3
J. Šiušis, Argentinos lietuvių laimėjimas. ..	4
Mokslo ir kūrybos simpoziumas.	5
Simpoziumo programa.	5
Spaudoj ir gyvenime	
Mirė buv. prezidentas Stulginskis	6
Padėkime lietuviškam "Amerikos Balsui" ..	6
Netekom operos solisto A. Kutkaus (s)	7
Pr. D. Girdžius, šv. Lauryno panaktinis.	8
Laimutis Švalkus, Gyvenimo dienos. Parinkti eilėraščiai.	9
Stefanija Rūkienė, Ar greit ateis pavasarėlis? Ištrauka iš atsiminimų II tomo.	12
Knygos r autoriai	
Laimutis B. Švalkus	13
Pr. Lemberto paminklinė knyga.	13
VEIDAI IR VAIZDAI.	
Iliustruota kronika.	14
In memoriam. Nekrologai.	15
ŽMONĖS, DATOS IR DARBAI.	
Smulkioji kronika	15

ENGLISH SECTION

A tragic Mistake. Memorandum by Congr. E. J. Derwinski	17
The Mayor's Goat, A short story by Česlovas Grincevičius.	18
Books and Periodicals.	18
The Heart and the Stone, a poem by Gražina Tulauskaitė.	19
Lithuanian History in Stamps. Part CXIX ..	20
In Memoriam of Lithuanian Aviator.	20
LITHUANIANS MAKE NEWS.	21

Lietuvos Vyčių metinis suvažiavimas. Iliustruotas reportažas.	22
--	----

Stp. Rūkienė, 1960 metais Palangoje prie grafo Tiškevičiaus rūmų, grįžusi iš Sibiro.

VIRŠELIAI / COVERS

Pirmasis / Front Cover

Tremtiniai kerta Sibiro miškus; priešais — Stefanija Rūkienė.

Deportees at log cutting in Siberian forests. Mrs Stefanija Rūkienė in foreground.

Savo tremties odisėją ir tremties vargus Sibire S. Rūkienė aprašo I-mame atsiminimų tome "Vergijos kryžkeliuose" (Išleido "Viltis"); II tomas — "Grįžimas gyveniman" spausdinamas. (Ištrauką skaitykite 12 psl.).

Stefanija Rūkienė (šalugaitė), a teacher, was born in 1906 in Lithuania in a family of farmers. After completing studies at the Pedagogic seminary in Kėdainiai, 1927, she took up a position in the district of Panevėžys.

After her marriage with a teacher, K. Rūkas, they left for Zarasai where she continued teaching for 15 years.

Her arrest by the bolshevists took place on the night of June 14th, 1941. Taken to Siberia she spent 16 years there. Her husband and their daughter escaped this deportation and before the bolsheviks came to Lithuania again in 1944 they both had luckily reached the West.

In Siberia she worked at kolkhozes, also in the taigas, hay-making in summertime and log cutting in winter. During spring time rivers had to be cleared or roads be built.

She also had construction work to do: laboring hard digging trenches for foundation work and excavating cellars. She was directed to a bricklayer's team where she learnt to build houses and furnaces.

Besides this she had swing to do and was in charge of nursery homes. Returning to Lithuania in 1956 she spent 8 years there.

During her Siberian deportation she had gone through various illnesses — an intestinal inflammation, had suffered from inflamed limbs and from a heart attack.

In 1964 she managed to reach the United States.

Her book about labor camps in Siberia was printed last year (In the Crossroads of Slavery). Now she completed the second part of her memoir — Return to Life.

Susivienijimo Lietuvių Amerikoje sekretorei Bronėi Pivaronienėi apleidžiant postą, su ja atsisveikinti susirinko gausus New Yorko liet. visuomenės veikėjų būrelis. Šioje foto nuotraukoje matome buv. sekretorę, apsuptą jos bičiulių.

I eil. — Iš kairės: Vincė Leskaitienė, L. Sperauskienė, Bronė Spužienė, Bronė Pivaronienė, E. Mikutė; II eil. — H. Kulber, L. Gudešienė, dr. M. Kregždienė, Antanina Binkins, G. Baniėnė, E. Legeckienė, J. Simutienė, E. Trečiokienė, Ona Biežienė, J. Mileriutė, M. Williams.

SLA sekretoriaus vietą dabar užėmė dr. Algirdas Budreckis.

A group of Lithuanian social leaders in new York during a farewell party to the secretary of SLA (Alliance of Lithuanians in America), Bronė Pivaronienė.

The new secretary of the Alliance is dr. Algirdas Budreckis.

Idealas

Tautos Dainius Maironis savo laiku dainavo, kad laimingas tasai, kas savo "šviesaus idealo" niekad negalėjo pasiekti. Ta mintis buvo tarsi nekantriųjų nuraminimas, tartum perspėjimas nepulti į neviltį, nesulaukiant savo kovų galo.

Nepasiektas idealas, aišku, ir lieka gražiu, visą laiką viliojančiu, nesudrumstu, šviesiu. Pasiektas — jis tampa gyvenimo realybe, kuri dažnai siekėją net nuvilia.

Mes, pasitraukę iš tėvynės, ją okupuojant svetimiesiems, tėvynės laisvę laikėme idealu, ir pradžioje atrodė, kad visas mūsų gyvenimas tegali būt skirtas tam idealui įgyvendinti. Praėjo dešimtmečiai, o tas mūsų siekiamas idealas nė žingsniu nepriartėja. Įvairiuose gyvenamo meto laikotarpiuose, politiniuose susikomplicavimuose tas idealas, kartais, atrodo, net ima tolti.

Mokslo technika padėjo žmogui nugalėti begalinius tolius; ranka pasiekama tai, kas buvo tik poetų svajotojų tepasiekiamas: žmogus pastatė koja ant mėnulio; tas pats žmogus siekia kitų planetų stratosferoje. O čia pat žemėje tautų laisvė bėga nuo jo tolyn, kaip nykstantis šešėlis. Net ir užėmęs laisvės gynėjo pozicijas (kaip JAV Vietname) žmogus neatsakingos opozicijos yra verčiamas

trauktis atgal ir savo vietą užleisti melui, destrukcijai, vergijai. Dar nespėjome užmiršti, kaip žiauriai nužudyta buvo trumpam momentui pakilusi Vengrijos laisvės paukštė; esame liudininkai įvykių, sumindžiusių Čekoslovakijos laisvės kibirkštis. Ar begalima tokiose aplinkybėse tikėtis, kad grįš laisvė Baltijos tatoms, kurių didieji politikai pro savo rūpesčių aknius net ir nemato?..

Lietuvos, kaip ir visų Baltijos tautų laisvė ir nepriklausomybė yra ne efemerinis, ne tariamas, bet geležinės logikos ir istorijos dėsninių paremtas idealas. Jis mums arčiau už astronautų pasiektą mėnulį, ir jame tikriau negu Marse yra gyvybė, t. y. gyvena žmogus, nusipelnęs laisvės ir nepriklausomybės.

Ne tą — tautos laisvės — idealą minėjo dainius, laikydamas laimingu, jo nepasiekus. Lietuvos laisvė jam buvo tikra kaip alsavimas ir čia pat, kaip tėvų piliakalniai, kuriuose praeitis ne guli palaidota, bet miega, laukdama ryto. Kaip krikščioniui gyvenimo tikslas yra Dievas, jo pasiekimas, su juo susiliejimas, — jo aukščiausias šios žemės idealas, taip ir mūsų kiekvieno lietuvių idealas yra Lietuva, ir nelaimingas tasai, kurs pavargs jo besiekdamas, ar pasitrauks iš kelio, pats nueidamas į žemės šunkelius.

CHICAGO PAKEISTA Į LITUANIA

Argentinos lietuvių laimėjimas

Argentinoje, Buenos Aires miesto Avellanedos dalyje, rugsėjo 14 d. įvyko nepaprastos iškilmės — vienos gatvės vardo pakeitimas ir pavadinimas LITUANIA. Tai nuopelnas komisijos, kuriai vadovavo pirm. Z. Juknevičius, ir Avellanedos burmistro Carlos O. Radrizzani dovana lietuviams.

Iškilmės lietuviams iškėlė su pamaldomis, kuriose dalyvavo ir mišias atlikė vysk. Erto Segura, pasakydamas tai progai pritaikytą pamokslą. Jo Ekscelencija pasakė, kad Lietuva pavergta rusų, kad jos žmonės kenčia komunistinę vergiją ir kad tai žinoma visam pasauliui. Bet, jis pabrėžė, Lietuva, kaip ir kitos rusiškos imperijos pavergtos tautos, laisvę atgaus, teisybė gaus viršų.

Pamaldose dalyvavo daug lietuvių, o taip pat ir argentiniečių, keletas burmistrų bei šiaip aukštų pareigūnų svečių. Per pamaldas giedojo Šv. Cecilijos choras, vadovaujamas V. Rymavičiaus; vargonais palydėjo L. Mikučionienė; mišioms asistavo vietos klebonas kun. J. Petraitis.

Po pamaldų visi susirinkusieji nuvyko prie gatvių Chicago-Mendoza kampo, kur įvyko Litanios krikštynos. Čia dalyvavo organizacijų pirmininkai, eisena lydėjo Susivienijimo ir Atžalyno jaunieji vaikučiai su vėliavėlėmis ir tautiniais drabužiais. Atidarymo žodį tarė Z. Juknevičius. Sugiedota Argentinos ir Lietuvos himnai. Tada atidengta bronzinė paminklinė lenta, kurią padovanojo kūmas J. Čekanauskas. Kūmų buvo dvi poros — be minėto Čekanausko, kiti — Metrikis ir ponios Galickienė ir Ropenienė (jie išlaidas irgi parėmė savo aukomis). Lenta padaryta labai gražiai. Jos dydis: 50x40 cm, viršuje yra Argentinos herbas ir Lietuvos Vytis. Stambus įrašas LITUANIA. Data: 1969 m. rugsėjo 8. Tai tautos Dienos data. Apačioje matyti Gedimino stulpai.

Atidarymo kalbas čia pasakė Arturas Mičiudus, ALOS tarybos pirm., ir Avellanedos

burmistras. Jis pažymėjo, kad lietuviams yra daug prisidėję prie Argentinos krašto, o kadangi Avellanedoje daugiausia gyvena lietuviams, gatvės vardo jie yra nusipelnę. Suteikimas gatvės vardo Lituania yra daugiau nei

“Lituania” vardu gatvės atidarymo iškilmėse rugs. 14 Buenos Aires miesto dalyje Avellanedoje dalyvavo daug lietuvių, o taip pat ir argentiniečių. Kairėje matyti bronzinė lenta su įrašu LITUANIA. Foto Kirstukas

LITUANIA Street was opened by a ceremony on Sept. 14th in the Avellaneda sector of Buenos Aires with many Lithuanians and Argentinians participating.

paprastas priminimas, jog čia gyvena lietuviams, — tai padėka darbščioms šeimoms, kurios čia įleido šaknis ir kurios savo gražiu pavyzdžiu yra sekinos ir kitiems.

Paskui susirinkusieji buvo pakviesti prie neseniai pastatyto Laisvės paminklo, kur žodį tarė Z. Juknevičius, primindamas Tautos Dienos reikšmę ir padėkojo burmistrui už gatvės vardo paskyrimą lietuviams.

Po šių iškilmių virš 300 asmenų susirinko į parapijos salę pietų, kur maloniai visu aptarnavo jaunimas. Vėl kalbos ir sveikinimai!

Valdžios pareigūnai apdovanoti Pasaulio Lietuvių Bendruomenės aukso ir sidabro ženkliais. (J. Šiušis).

Litanios gatvės Buenos Aires, Avellanedoje, atidarymo iškilmėse kalba ALOS Tarybos pirm. Arturas Mičiudus, lietuvių kolonijos veikėjas. Iš kairės — Čekanauskienė, Lanus intendantas-burmistras pulk. Gurruchaga, už kryžiaus svečias N. N., Čekanauskas — “kūmas”, Avellaneda intend.-burmistras Carlos O. Radrizzani, kuris sutiko vieną gatvę pavadinti Lituania. Už kalbėjo kun. Jz. Petraitis, Z. Juknevičius.

Unveiling of Lituania Street in Buenos Aires, Avellaneda. The speaker is Arturas Mičiudus. 3rd from left is Mayor of Lanus, colonel Gurruchaga, behind the cross is the town's Mayor, Carlos O. Radrizzani.

Žmonės, kurie išsirūpino Litanios gatvės vardą. Lituania (buvusi Chicago) gatvės yra prieš lietuvių parapijos bažnyčią. Iš kairės: Z. Juknevičius — ALOS (Argentinos Liet. Organizacijų ir Spaudos) tarybos pirm. A. Mičiudus, Pijus Gudelevičius įteikia pergamentą ir Pasaulio L. Bendruomenės ženkluką Avellanedos burmistrui. Intendantui Carlos O. Radrizzani; sėdi vyskupas Ernesto Segura. Foto Kirstukas

A group of personalities whose merit it was to achieve the former Chicago Street to be renamed Lituania. Seated is bishop E. Segura.

Mokslo ir kūrybos simpoziumas

Po karo, kartu su kitais pabėgėliais, iš Lietuvos išeivijon pasitraukė nemažas skaičius mokslininkų ir profesionalų. Per 20 išeivijos metų išaugusi, naujoji karta ši mokslininkų ir profesionalų skaičių gerokai padidino. Šiuo tarpu mūsų tarpe yra gražus būrys jaunųjų mokslininkų, kurių ne vienas yra jau pasiekęs ir tarptautinių mokslo viršūnių. Tačiau dėl įvairiausių priežasčių ir dėl vietos sąlygų tik mažas jų skaičius aktyviai dalyvauja lietuvių tautinėje veikloje.

Lietuvių Bendruomenė, suprasdama didelę intelektualo reikšmę savajai visuomenei, visuomet ieškojo būdų suartėti su lietuvių išeivijos mokslininkais, užmegsti su jais ryšį ir pakviesti juos aktyviau prisidėti prie Lietuvių Bendruomenės uždavinių vykdymo. Aktyvesnis mokslininkų ir profesionalų dalyvavimas LB veikloje ją visapusiškai sustiprintų ir pagyvintų. Jų įtaka svetimiesiems žymiai prisidėtų ir prie Lietuvos problemų iškelimo tarptautinėje plotmėje mokslo, kultūros, ar politikos baruose.

Tokiomis mintimis vadovaudamasi, JAV LB centro valdyba šių metų lapkričio 26 - 30 dienomis, Čikagoje, organizuoja *pirmąjį išeivijos mokslininkų ir profesionalų suvažiavimą*, pavadintą MOKSLO IR KŪRYBOS SIMPOZIUMU.

Tarp kitų klausimų bus svarstoma ir Bendruomenei rūpimi klausimai. Tam tikslui yra skirtas net vienas forumas: "Mokslininko padėtis savojoje visuomenėje".

Tai žodžiai iš JAV LB centro valdybos, kuri ėmėsi iniciatyvos sušaukti pirmąjį lietuvių mokslininkų suvažiavimą, rašto, išsiuntineto apygardų ir apylinkių valdyboms, prašant materialinės paramos. Esą numatoma, kad šis renginys pareikalautų apie 5000 dol. išlaidų. Tikimasi, kad vienetai supras kalbos svarbą ir kiek galėdami pames.

Centro valdybai talkininkauja mokslininkų iniciatorių grupė, — prof. dr. A. Avižienis, dr. A. Kliorė ir prof. dr. V. Vardys. Jie paruošė *Simpoziumo programą* (kuri spausdinama šiame puslapyje atskirai).

Simpoziumo posėdžiai vyks Jaunimo Centre, Čikagoj, 5620 So. Claremont; telefonas 778-7227, ir Chicago Midway House, 5400 So. Cicero Ave., telef. 581-0500, patalpose.

Simpoziumo nagrinėjamų klausimų tarpe bus paliestos šios temos: Lietuvoje svarbesnių mokslo šakų padėtis, lietuvių kultūrinės ir mokslinės spaudos, lietuvių kalbotyros ir literatūros, informacijos ir erdvių technologijos, pasaulinės literatūros, medžiagų ir energijos technologijos, Europos archeologijos prieš indoeuropiečius, visuomeninių mokslų, matematikos-fizikos ir chemijos, filosofijos, psichologijos, mokslininko padėtis savoje visuomenėje, mokslo prognozės 2000 metais ir kt.

Šio simpoziumo pradininkai ir paskaitų autoriai yra daugiausia lietuvių mokslininkų jaunosios kartos atstovai. Jų daugelis yra net tarptautiniu mokslo mastu savo srities autoritetai.

Kadangi tarp kitų šio suvažiavimo tikslų keliama ir mintis sudaryti sąlygas tarpusavio nuomonių pasikeitimui įvairiose mokslo sri-

tyse ir ištirti galimybes *Pasaulio Lietuvių Mokslo Draugijai steigti*, visi lietuviai, baigę aukštąjį mokslą bet kurioj šalyj, prašomi dar prieš suvažiavimą kuo anksčiausiai suteikti apie save žinių. Neturėdami adresų ir negalėdami visų pasiekti asmeniškai, rengėjai kreipiasi per spaudą ir prašo atsakyti į žemiau paduotus klausimus ir pasiūsti adresu: *Mr. K. Barzdukas*, 6959 So. Talman Ave., Chicago, Ill. 60629 (Tel. 312-778-1368)

1. Pavardė (Name). 2. Vardas (ai) (First Name, Middle Initial). 3. Užimama vieta (Position Title). 4. Darbovietė (Employer). 5. Darbovietės adresas (Employer's Address). 6. Namų adresas (Home address) 7. Gimimo data (Date of Birth). 8. Išsimokslinimas/Universitetas, Kolegija, Institutas ir t. t. (Education). 9. Baigimo data (Year of Graduation), Laipsnis/Degree Pagrindinė šaka/Major). 10. Ar ketinate atvykti į simpoziumą? (Did you plan to attend Symposium?) Taip, Ne. 11. Ar ketinate dalyvauti bankete? (Do you plan to attend banquet?). Taip, ne.

Pažymėti vieną iš adresų, kur siūsti korespondenciją bei papildomas instrukcijas.

Pagrindiniai šio simpoziumo tikslai yra:

1. Sudaryti patogias sąlygas tarpusavio nuomonių pasikeitimui įvairiose mokslo disciplinose,

2. Supažindinti lietuviškąją visuomenę su lietuviškosios išeivijos moksliniu pajėgumu, jų atliktais darbais ir pasiektais laimėjimais;

3. Duoti visuomenei įdomių paskaitų iš mokslo bei kultūros pasaulio;

4. Išdiskutuoti galimybes Pasaulio Lietuvių Mokslo Draugijai steigti.

Mokslo ir kūrybos simpoziumas bus trijų pagrindinių dalių: a. mokslinių posėdžių; b. diskusinio pabūdžio forumų ir c. paskaitų. Visa programa yra viešo pobūdžio ir atviros ne tik mokslininkams, bet ir visai lietuviškai visuomenei.

Nustatyta tokia

SIMPOZIUMO PROGRAMA

Data: 1969 m. lapkričio mėn. 26 — 30 d. d.

Vieta: Čikaga, Jaunimo Centras (programoje bus žymima JC) ir Midway House Hotel (MH)

Lapkričio 26 d., trečiadienis —

7 val. 30 min. vakaro —

Simpoziumo dalyvių susipažinimo vakaras. (MH)

Lapkričio 27 d., ketvirtadienis —

10 val. — 12 val. — (MH)

Forumas: Ar reikia Pasaulio Lietuvių Draugijos. — Prof. dr. A. Avižienis, UCLA Computer Science Dept.

12 val. 30 min. — 2 val. p. p.

Pietų pertrauka

2 val. 30 min. — 6 val. (JC) —

Viešas posėdis —

a. Atidarymas — Prof. dr. A. Avižienis

b. Svarbesnių mokslo šakų stovis Lietuvoje — Prof. dr. T. Remeikis

6 val. — 7 val. 30 min. —

Vakarienės pertrauka

7 val. 30 min. — 9 val. 30 min. (JC) —

Forumas: Lietuvių kultūrinė ir mokslinė spauda — mod. kun. K. Trimakas

Lapkričio 28 d., penktadienis —

9 val. 30 min. — 11 val. 30 min.

Mokslinis posėdis (JC) —

Lietuvių kalbotyra — Prof. dr. B. Vaškėlis, Dept. of Languages Lafayette College, Eastern, Pa.

12 val. — 1 val. p. p. —

Bendri pietūs (MH)

1 val. p. p. — 3 val. **Moksliniai posėdžiai (MH)**

a. Lietuvių literatūra — Prof. dr. B. Vaškėlis
b. Informacijos ir erdvių technologija — Dr. V. Klemas, Berwyn, Pa.

3 val. 30 min. — 5 val. 30 min. (MH) —

a. Pasaulinė literatūra — Dr. B. Vaškėlis
b. Medžiagų ir energijos technologija — Dr. S. Matas ir dr. R. Kašuba

6 val. — 7 val. 30 min. —

Vakarienės pertrauka

7 val. 30 min. — 9 val. 30 min. (JC) —

Paskaita: Europos archeologija prieš indoeuropiečiams ateinant — Prof. dr. M. Gimbutienė

10 val. vakaro — **Neformalus pobūvis (MH)**

Lapkričio 29 d., šeštadienis —

9 val. 30 min. — 11 val. 30 min. (MH) —

Moksliniai posėdžiai —

a. Visuomeniniai mokslai — Prof. dr. V. Vardys, Norman, Oklahoma
b. Matematika, fizika ir chemija — Dr. A. Damušis, Detroit, Mich.

12 val. — 1 val. — **Bendri pietūs**

1 val. — 3 val. (MH) —

Moksliniai posėdžiai —

a. Filosofija — Dr. J. Girnius, Boston, Mass.
b. Psichologija — Prof. dr. V. Bieliauskas, Cincinnati, Ohio

3 val. 30 min. — 5 val. 30 min. (MH) —

Forumas:

Mokslininko padėtis savoje visuomenėje — Arch. A. Barzdukas

8 val. 30 min. vakaro (MH) — **Banketas**

Lapkričio 30 d., sekmadienis —

11 val. — 12 val. (JC)

Pamaldos — kun. J. Borevičius, SJ

12 val. — 1 val. — **Užkandis (JC)**

1 val. — 3 val. — **Bendras posėdis, paskaita (JC)**
Mokslas 2000 metuose — Dr. A. Kliorė.

3 val. — **Uždarymas (JC)**

Prof. A. Avižienis,
Inž. B. Nainys, JAV LB cv pirmininkas.

VAIŽGANTO ŠIMTMEČIO SUKAKTIS, PAMINKLAI IR MINĖTOJAI OK. LIETUVOJE

Rugsėjo 18 d. Vilniuje buvo surengtas oficialus Juozo Tumo-Vaižganto minėjimas jo šimtojo gimtadienio proga. Apsilankė eilė vietinių valdžios šulų su Šumausku priešaky. Vaižganto kūrybą ištraukę sukaite "oficioziškiausios" aktorės — K. Kymantaitė ir M. Mironaitė, o minėjimą pradėjo Antanas Venclova, pastaruoju metu itin uolus pastovėti ir nusifotografuoti prie visų vieningai gerbiamų didžiųjų Lietuvos žmonių karsto ar paveikslų. Paskaitą apie Vaižganto kūrybą sukaite pedagoginio instituto docentė Aldona Vaitiekūnienė, ir labai nuoširdžių atsiminimų apie savo susitikimus su Vaižgantu pasakoją rašytojas Juozas Paukštelis. Šiuo minėjimu Vaižgantas, kaip ir Maironis, galutinai įstatytas į dabartinę aplinką Lietuvos visuotinai gerbiamų asmenybių galeriją.

Tokio pripažinimo susilaukę asmenys yra geriausi kandidatai paminklams statyti: jiems nebegresia pavojus iš vieno ar kitų politinių pasikeitimų. Maironio ar Vaižganto paminklai Lietuvoje gali daug saugiau jaustis, negu Cvirkos, Kapsuko, Černiachovskio, na, ir paties Lenino paminklai...

Bet keista, kad Vilniaus miesto tvarkytojai bei projektuotojai apie tai nepagalvojo. "Tarybinės moters" žurnale (liepos mėn.) yra paminėta, kokių paminklų rengiamasi netrukus Vilniuje pristatyti. Prieš respublikinę biblioteką būsianti pastatyta J. Mikėno skulptūra "Pirmosios kregždės", aikštelėje apie Gedimino gatvės vidurį — rašytoja Žemaitė, — abu nekontroversiški. Labai abejotino pateisinimo paminklas, ypač Vilniuje, būtų Sal. Nėriai: su Vilniumi ji nėra turėjusi nieko bendra, be to, visiems aišku, už kuriuos nuopelnus paminklas jai dabar numatytas. Bet dar nuostabesnis sumanymas statyti paminklą prie naujų operos rūmų Vilniuje Liudui Girai! Tiesa, Gira turėjo šiek tiek bendra ir su Vilnium, ir su teatru, bet ne tiek daug, kad jo paminklas atsilaikytų ilgiau, kaip rusų tankai, ant kurių tas paminklas (kaip ir Černiakovskio tegali atsistoti...

Dorai paminėję Vaižganto 100 metų sukaktį, Vilniaus paminklų projektuotojai galėtų apsigalvoti ir pastebėti, kad Vaižgantas net ir prie operos rūmų nepalyginti geriau pritiktų, negu Liudas Gira. (Elta)

Padėkime lietuviškam "Amerikos Balsui"

Spaudoje pasirodė aliarmuojančių žinių: "Amerikos Balso" radijo vadovybė nutarusi nuo š. m. lapkričio 1 d. sutrumpinti per pusę estų, latvių ir lietuvių radijo programas, siunčiamas į pavergtuosius Baltijos kraštus. Baltijos tautų atstovams Washingtone kraitus su JAV informacijos vadovais, šie nepasakė tikros priežasties, tik, pasak Alto biuletenio žodžius, "agentūros direktorius nušvietęs techniškas problemas, "susidariusias sąryšy su padidėjusiais Čekoslovakijos įvykių Amerikos Balso transliacijų trukdymais iš sovietų pusės..."

Ką čia bendro turi Baltijos kraštai su Čekoslovakija, sunku suprasti, — nebent tai, kad Čekoslovakija dabar Sovietų "išvaduota", kaip ir Baltijos kraštai. Bet ar tai duoda pagrindo numoti ranka ir nuo jų atsitraukti, kaip ketinama atsitraukti iš Vietnamo. Toks "atsitraukimo" manevras būtų dar vienas padaršinimas rusams plėsti savo kolonializmo imperiją, padidinimas jų grobuoniško tautų pavergimo apetito.

Kiti pabaltiečiai ragina savo žmones rašyti protesto laiškus. Turėtų neatsilikti ir lietuviai. Mūsų reikalą gindamas kongrese, aiškų žodį pasakė kongr. Derwinskis (žiūr. jo memorandumą 17 psl.). Laiškus pavieniai asmenys ir organizacijos rašykime šiuo adresu: Director of USA Information Agency, Mr. Frank Shakespeare, jr., Washington, D. C. 20547 arba Director "Voice of America", Mr. Kenneth R. Giddens, Washington, D.C. 20537.

Kai Latvija buvo dar laisva ir nepriklausoma valstybė, 1933 m. jos laikraščių redakcijas pasiekė žinia, kad Heidelbergo observatorijos astronomui dr. Karoliui Reinmutui (Karl Reinmuth) pasisekė pasaulio ardvėje atidengti dar nežinomą planetėlę, kuri kartu su kitomis planetomis sukasi aplink saulę. Orbitą šiai naujai atidengtai planetėlei apskaičiavo latvių matematikas magistras K. Šteinas. Jo pasiūlymu tą žvaigždutę registruose atžymint 1284 numeriu, pavadino "Latvija".

Paprašius dabar Heidelbergo observatorijoje smulkesnių žinių apie šią žvaigždutę, kuri jau 36 metus turi Latvijos vardą, observatorijos vadovybė paaiškino, kad ši Mažoji Latvija yra erdvėje tarp Marso ir Jupiterio. Arčiausiai prie tos Latvijos, kuri yra prie Baltijos jūros, ji prisiartiną 171 milijonų km. atstumu, bet toliausiai nutolsta iki 620 milijonų km. Savo ratą aplink saulę ji padaro per 4 metus ir 109 dienas.

Kaip ši planeta atsirado? Dalis astronomų yra įsitikinę, kad dabartinių 9 planetų tarpe, kurios sukasi aplink saulę, kadaise yra buvusi dar viena. Dėl nežinomo vidinio proceso ar dėl susidūrimo su kitu erdvės kūnu ji yra subyrėjusi į įvairaus dydžio dalis. Taip atsirado ten daug planetėlių, kurios dar ir dabar sukasi aplink saulę. Jų diametras esąs 10 - 100 km.; planetėlės "Latvijos" diametras siekia 20 - 25 km. (Iš "Tėviškės Aidų", 1969 m. liepos 22, nr. 28.)

PANTERŲ YRA, O PUODELIO NĖRA

"Tarybinės moters" š. m. sausio nr. straipsnyje "Kur gauti puodelį?" tarp kitko rašoma:

...Respublikoje sparčiai vystosi chemijos pramonė. Įmonės, gaminančios įvairias skalbimo, valymo ir kitokias priemones, reklamuojasi spaudoje, ragina pirkti jų gaminius. O kaimo parduotuvėse šitų išreklamuotų prekių dažnai nėra. Bet ką jau čia kalbėti apie kaimo parduotuves, jeigu net rajonų centruose ne visada jų gausi. Ieškai parduotuvėse skalbimo miltelių, o jų, pasirodo, nėra. Ūkiškas muilas ir skalbiamoji soda — štai ir viskas, ką gali kaimo moteriai pasiūlyti prekybininkai...

Ateina ruduo. Reikia troboje sudėti antruosius langus, o priemonių stiklui valyti kaimo parduotuvėse nėra...

Atrodo, elektros saugiklis — toks niekniekis, kad apie jį ir kalbėti neverta. O štai Kupiškio rajone šitas niekniekis išaugo į neišsprendžiamą problemą. Ča susidarė stačiai kurioziška padėtis. Priešgaisrinės apsaugos organai kategoriškai reikalauja, kad senosios konstrukcijos saugikliai būtų pakeisti naujais, tobulesniais. Rado seną "suremontuotą" saugiklį, — be jokių derybų atjungia srovę. O naujos konstrukcijos saugiklių nėra: jie parduodami pagal paskyras ir tik statybinėms organizacijoms. Kas dar neatidavė į muziejų savo iš senolių paveldėtos lempos — šiaip taip verčiasi, o kas atidavė — vargsta: lempą parduotuvėje nusipirkti gausi ir žibalo nusipirkti galima, bet kur gauti lempai stiklą?.. Štai kartais ir tenka griebtis... balanos. — — —

Užėjus rajono centre į ūkinių prekių parduotuvę, akį patraukia ištisos lentynos mūsų keramikos dirbinių. Ko čia nėra! Vazos dekoratyvinės ir vazos gėlėms pamerkti, juodos panteros ir juokingi šunyčiai, žaisliniai ašotėliai ir kitokie niekučiai. O puodynės nėra. Paprasčiausios molinės puodynės pienui sukošti. Ir ašočio nėra. Ir puodelio alui gerti nėra. Ir "palivono" nėra — tokios plačiakaklės puodynės. Žodžiu, nėra to, ko reikia šiandien, kas minutę...

...Dar keblesnė padėtis su peiliais ir šakutėmis. Virtuvinių peilių pasirinkimas didelis, bet juk prie pietų visai šeimynai nepaduos po virtuvinį peilį. O stalo peiliai parduodami tik komplektais su šakutėmis...

Prezidento Aleksandro mirtis gedulo šydu apgaubė visą lietuvių tautą: pavergtuosius brolius, nešančius sunkią vergijos našą tėvynėje ir iševiją, kurios kiekviena mintis ir žodis vis krypsta į tėvų žemę.

Garbingo valstybės vyro mirtis ypatingai paliečia krikščionis demokratų, nes velionis buvo vienas pagrindinių lietuvių krikščioniškosios demokratijos pranokėjų ir jos vadų. Savo pareikšime visiems krikščionims demokratams LKDS centro komitetas tarp kitko rašo:

"Garbusis velionis istorinėje perspektyvoje atsiskleidžia lietuviškojo didvyrio dimensijoje. Tik jo herojinė asmenybė nešviečia šalta reklamos šviesa, bet ramia, santūria ir pasišventusia šiluma. Ne medaliuose ar retorikoje glūdi jo didybė, bet tėvynės, krikščionybės ir demokratijos meilėje.... Prezidentas Stulginskis paliko mums šviesų pavyzdį. Atsidėkodami pastatykime jam paminklą savo širdyse: iš darbo, meilės ir pasiukojimo jo ir mūsų tėvynei." (KDI)

Aleksandras Stulginskis, Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, paskutinis likęs gyvas buvęs Lietuvos prezidentas, mirė Lietuvoje š. m. rugsėjo 22 d. Buvo gimęs 1885 m. vasario 26 d. Kutalių km., Kaltinėnų vls., Tauragės apskr.

1913 m. Vokietijoje baigė agronomijos mokslus. Dirbo savo srityje, įsitraukė į lietuvišką visuomeninę veiklą, veikdamas krikščionių demokratų partijoje, būdamas jos pirmininku. 1917 m. buvo išrinktas į Tautos Tarybą. 1920 m. išrinktas į Steigiamąjį seimą; buvo jo pirmininku, o pagal konstituciją — kartu ėjo ir prezidento pareigas. Paskui buvo išrinktas Lietuvos prezidentu ir juo išbuvo iki 1926 m. birželio 7 d. Be to, įvairiuose min. kabinetuose jam teko būti vidaus reikalų, žemės ūkio bei valstybės turtų ministru. A. Stulginskiui prezidentaujant, įvesta pastovi valuta litas, 1922 priimtas žemės reformos įstatymas.

1941 m. bolševikai jį kartu su žmona išvežė į Sibirą. 1956 m. buvo leista grįžti Lietuvon. Čia keletą metų dirbo sodininkystėje, vėliau gyveno iš pensijos. Palaidotas Petrašiūnuose, šalia žmonos, mirusios 1962 m.

Plačiau apie A. Stulginskį LD žurnale yra buvę rašyta 1965 m. vasario mėn. numeryje.

NAUJA LITUANISTIKOS INSTITUTO VALDYBA

Rugsėjo mėnesyje Lituanistikos Instituto rinkimų komisija, susidedanti iš pirm. J. Gimbuto ir narių — S. Sužiedėlio ir A. Mažiulio, savo posėdyje patikrino balsavimus ir paskelbė naujos valdybos sudėtį, į kurią įeina: Antanas Vaičiulaitis, Aleksandras Plateris (abu iš Washingtono) ir Vincas Maciūnas (iš Philadelphijos).

DĖL ŠV. ANTANO GIMNAZIJOS ATIDARYMO

Amerikos Lietuvių Bendruomenės valdyba skatina pranciškonus vėl atidaryti lietuvišką šv. Antano gimnaziją. Buv. direktorius praneša, kad atidaryti būtų galima, jei gimnaziją pastoviai lankytų bent 100 mokinių, kurių tėvai už mokslą ir išlaikymą mokėtų 1000 dol. metams.

Iki š. m. gruodžio 15 d. prašoma atsiliepti tėvus, kurie norėtų 1970 m. rudenį leisti savo vaikus į šv. Antano gimnaziją. Gavę atsakymus, pranciškonai svarstys gimnazijos atidarymo klausimą. Sprendimas priklausys nuo suinteresuotų tėvų skaičiaus. Nusprendus gimnaziją atidaryti, bus paskelbta mokinių registracija.

Visais gimnazijos reikalais rašyti: Rev. Rector, St. Anthony's High School, Kennebunkport, Maine 04046.

NETEKOME OPEROS SOLISTO ALEKSO KUTKAUS

Svetimam dideliam krašte žmogus jautiesi kaip mažytis lašas milžiniškame audros debesų. Čia nėra gimto krašto šilimos, kuri skatintų tave veikti ir suliepsnoti atskira bei savaiminga būtim, čia nėra dirvonų, kuriuos na giliai įsmigtų tavo arklo noragai, čia, pagaliau, ne per daug turime ir artimo meilės...

Berods, tokią lašelio mažybę keliolika metų išgyveno ir buvęs pirmaeilis Lietuvos Valstybės Operos Teatro solistas Aleksandras Kutkus. Mes jo netekom š. m. rugsėjo 6 d. Praėjusį pavasarį sulaukęs 80 metų amžiaus, jis atvyko į Čikagą, ten ir palaidotas lietuvių tautinėse kapinėse.

A. Kutkus, lietuvių operinėje scenoje sukūręs daugiau kaip 40 vaidmenų, kurių daugumas buvo pirmaeiliai teatro vaidmenys, nuo scenos nužengė Vokietijoje, kai ten buvo statytas G. Rossinio "Sevilijos kirpėjas" Atvykęs Amerikon, scenon jis jau nebežengė. Čia jis parašė pluoštą atsiminimų, kuriuos, pavadintus "Dainininko dalia", 1959 metais atskira knyga išleido Lietuvių Enciklopedijos leidykla.

Knygoje autorius liečia ne tik asmeninius nutikimus ir pergy-

venimus, bet taip pat plačiai pa-vaizduoja Lietuvos operos muzikinį gyvenimą. Šiuo atveju, pasinaudodami knyga, leiskime autoriui kalbėti apie save.

Štai ką jis sako apie savo vaikystę:

"Gimiau pagal senąjį kalendorių 1889 m. balandžio 6 d. neturtingų bežemių šeimoje. Tuo laiku mano tėveliai, Uršulė iš Lapinskių ir Julius Kutkauskas, ūkininkavo nuomodami devynias dešimties žemės Šlapiršilio kaime, Svėdasų parapijoje, anais laikais buvusioje Ukmergės apskrityje. Svėdasų medinėje bažnytelėje buvau pakrikštytas. Kai anais laikais vyravo paprotys, jog krikštaitėms turėjo būti išigėrę ne tik po krikštynų, bet ir prieš jas, tai šio papročio išdavoje, mano tėvelio didžiausiam nusiminimui, gavau vardą ne kaip jis norėjo – Prano, bet Aleksandro. Daug kartų, kol užaugau, jis vis man nusiskųsdavo dėl to vardo. Vėliau šviesiausios atminties kun. Juozas Tumas-Važgantas, mano bendrapilietis, kuo aš iki šiol nenustojau didžiutis, man buvo pataręs tą vardą sulietuvinti į Aleksą. Kutkum jau anksčiau buvau

ALEKSANDRAS KUTKUS,

Lietuvos Operos solistas, tenoras, g.1889.IV.6 — m. 1969.IX.6, A. Kutkus, soloist of the Opera of Lithuania, born 1899, died 1969.

Al. Kutkus Canio vaidmenyje operoje "Pajacai".

A. Kutkus as Canis in Pagliacci opera.

pasidaręs.

Ankstyvoji kūdikystė man prisimena lyg pro miglą. Matau save gulintį lovoje kartu su jaunesniu broliu Miku (jis jau nuo seno – tikras amerikonas, gyvenęs Detroite, Mich., mano sponsorius). Tai buvo gulėta mudviejų su broliu tikrais raupais besergant. O metų mano tada turėta – keturi...

Kai tokiam grūdinančiam gyvenime sulaukiau septynerių metų, atsivėrė durys į platųjį pasaulį. Viena mano tetų, Barbora Lapinskaitė, suradusi darbo tolimame Peterburge, pasipasakojo savo poniai, pas kurią tarnavo, apie savo šeimą, namus ir apie mane, kurį ji buvo krikšto į Svėdasus vežusi.

Toji ponia, nors pati būdama neturtinga, pasiūlė tetai iškviešti mane į Peterburgą, kad galėtu mane leisti į mokslus. Valdinkaudama mokykloje prie šv. Kotrynos bažnyčios, ji pažadėjo išrūpinti man nemokamą mokslą..."

Atsidūręs Peterburge pas tetą Barborą, A. Kutkus pasakoja tokį savo išgyvenimų epizodą:

"Įstojus mokyklon (prie šv. Kotrynos bažnyčios), ne tik atgijo, bet tiesiog suliepsnojo mano patraukimas prie muzikos. O buvo šitaip: prieš pamokas visi vai-

kai privalo eiti į bažnyčią skirtųjų mišių. Ir čia, pirmą kartą bažnyčioje atsidūręs, sugaudus vargonams, išgirdau stebuklingai gražų, tiesiog mane užkerėjusį balsą. Tai buvo tos bažnyčios vargonininko Česlovo Sasnausko balsas. Jis konservatorijoje buvo baigęs ne tik vargonų, bet ir dainavimo klasę. Vėliau teko sužinoti, kad jis, baigęs mokslu Peterburge, lankėsi Italijoje ir ten bent du sezonu operų teatruose dainavo, Spėjau, kad jis turėjo pasitenkinti mažesnėmis rolėmis, nes, greta reto grožio balso tembro, jis neturėjo pačių aukštųjų gaidų, kurios yra būtinos dainininkui, dainuojančiam pirmaeilio tenoro vaidmenis."

Tetos Lapinskaitės, minėtos ponios ir kitų gerų žmonių remiamas, A. Kutkus Peterburge baigė gimnaziją, universiteto teisių fakultetą ir liaudies konservatoriją. Kai jau buvo galima atsisistoti ant savo kojų, Rusijoje kilo revoliucija, griauanti "senąjį pasaulį", daugeliui žmonių nešanti badą ir mirtį. Nerasdamas kelio į Vokiečių okupuotą Lietuvą, A. Kutkus, bado šmėklos genamas, atsidūrė Sevastopolyje. Čia jis pradėjo operos dainininko kelią, Mussorgskio Borise Godunove padainuodamas vienuolio Misailo ir Boriso artimo bajoro vaid-

Nukelta į 11 psl.

Šv. Lauryno panaktinis

Grūsdamiesi autobuse per jo atkištas lenas, keleiviai, įlipdami ir išlipdami, keikėsi: — Kokios ausys! Kaip dramblio. Už šviesos mums užstoja.

— Kokios šnervės! Kaip dramblio. Mums ora iškvėpuoja.

— Koks užpakalis, koks užpakalis! Jei toks užgriūtų, baigta būtų.

— Mus sutraiškytų, jei pasitaikytų.

Penitentas, ką darys, girdėjo viską, bet buvo kantrus. Klūpojo prieš konduktorių ir mušdamasis į krūtinę sakė:

— Pasigailėk manęs, didžiausio nusidėjėlio.

— Dabar tam geriausias laikas, kai jis nusilenkęs. Ar jau išteptas aliejais? — klausė vyras su insignijomis vyro su kilpa rankose.

— Ką čia norite daryti? — teiravosi konduktorius, lenkdamasis vyrui su insignijomis.

— Iš buvusio būsimą.

— Įdomus eksperimentas. Tik ar ne geriau pradėti nuo gyvulių?

— Neatrodė, kad toks galėtų iškelti mums bylą, jei nepavyktų.

— Tik aš neleisiu čia tokio dalyko. Pribiaurosite man autobusą, — spyrėsi konduktorius. — Ligoninėse daro tokias operacijas.

— Patikrinkite jo kredencialus, — konduktoriui įsakė vyras su insignijomis.

— Ei, tu ten, šioks toks! Pasportą, if you please.

Kai penitentas atidarė rudos odos persimetusi portfelį, konduktorius ten nusispiovē ir pasakė neįžiebdamas:

— Man nežinoma kalba.

— Jis ne toks, kaip visi žmonės, — stebėjosi keleiviai.

— Ir išpažinties eina su portfelium.

— Nuodėmės ten susikroves.

— Ar nėra čia kas mokėtų visas pasaulio kalbas? — kreipėsi į keleivius vyras su insignijomis.

— Yra, — atsiliepė vienas ir greitai perskaitė pasportą. — Prokuroras.

— O, toks gali iškelti mums bylą, jei nepavyktų.

— Not a member of the United Nations. Tai tik buvęs.

— Gerai, tai darykime iš jo būsimą.

— Vadinas, gubernatorių, — vyras su kilpa rankose sakė.

— Mano vieton? Ne, ne. To begin by the beginning.

— Tai vakmistrą.

— Ne, ne. Peraukštas etatas.

— Panaktinį.

— Ar nėra žemesnio titulo?

— Nežinau. Šunes tik vardus teturi, ne titulus.

— Gerai, darykim iš jo panaktinį. Tik aš abejoju, ar tvirtas jis ant kojų.

— Svarbu tik, kad lotų.

— Ne tik loti, bet ir įkasti toks moka. Tam

buvęs prokuroras.

— Niekdarbiavimas iš buvusio daryti būsimą. Kaip nuo tokios šnekos liežuvis nenu-lūžta? — piktinosi vyras su rožės žiedu švar-ko atlape. — Duokite tik žmogui darbo — pats pasidarys. Nereikės operacinės.

— Kas gali uoti jam darbo? — kreipėsi į visus keleivius Išganymo Armijos kapitonė.

— Aš, — atsiliepė vėl mokas visas pasaulio kalbas. — Neseniai atidariau skerdyklą, o pats, kaip žinote, nesikruvinu. Man reikia tvirtų rankų.

— Trumpiau sakant — skerdiko, — vienas iš keleivių pataisė.

— Kam čia tie titulai? Kiek jaučių nugala-binsi, prokurore, per valandą?

— Iš kailio nersiuos. Dirbsiu dvi pamainas.

— Įsigysi namus, mašiną. Būsi, kaip visi žmonės.

— Ne visi skerdikai. Yra lupikų.

— Žinoma.

— Tie daug daugiau uždirba. Yra dar ko-rikų.

— Ką?

— Paimk iš jo pažadą, kad nestos į jokią darbo uniją, — perspėjo būsimąjį darbdavį vyras su kilpa rankose.

— Kokia laimė gauti darbą! — šaukė visas autobusus.

— Ir dar kokį. Pas darbdavį, kuris moka visas pasaulio kalbas.

— Mūsų tėvų tėvai tokio visą amžių ieškojo.

Penitentas pasirausė po kišenės, kažką nutvėręs jau buvo beištraukias, bet apsigalvojęs parodė konduktoriui tik vieną pirštą. Tas pašoko žaibo greitumu ir, kad nepavėluotų nuvežti į darbą, taip paleido motorą, kad autobusas pro visas raudonas šviesas tik kūščiojo, tik šovė.

— Paėmė kyšį, mačiau, paėmė kyšį, — šnibždėjo moterys.

— Ar velnią matai, kad taip skubi? — Vyrai sakė.

— Dėl vieno visi užsimušime.

— Žiūrėk, šviesos raudonos.

— Sustok, konduktoriau, motoras liepsnoja.

— Kaip Antikristo krosnis.

— Pasaulio galas, pasaulio galas! — visi ėmė raudoti.

Jau penitentas buvo per plauką nuo darbovietės, kai autobusas į kažką trenkė ir piestu atsistojo, o ant plento skaudžiai suskalino šuva benamis.

— Nesitikėjau, kad taip greitai nuvyksiu į Paryžių, — konduktorius pasakė, išleisdamas dvasią.

— Matyt, kad buvo doras žmogus, jei tie-siai — į Paryžių.

— Tai autobusas, tai autobusas! Šuns uodegą sutriuškino.

— Matyt, jei nereikėjo atkentėti skaistyklų.

— Pats niekur neištrūko, neišlūžo, tik konduktorius gavo galą.

— Per kalę. Ar tik ne iš Buchenwaldo šitokia biaurybė?

— Ne, toji iš toliau.

— Ji opozicijos lyderio, opozicijos lyderio — moterys viena kitai sakė.

— Ladies and gentlemen, kas ciesačiau — ciesauriui, — perspėjo vyras su insignijomis. — Rinkimės dabar naują konduktorių. Iš Paryžiaus nė vienas negrižta.

— Kas moka taip važiuot, kad nei krust, nei linkt? — klausė vyras su rožės žiedu švar-ko atlape. — Netranko, nekrato, o važiuoja — vietoj nestovi.

— Aš, — atsiliepė tas pats, kuris mokėjo vi-sas pasaulio kalbas. — Rinkite mane.

— Bet kad jis...

— Taigi, kad jis... — keli suabejojo.

— Sakykit aiškiai, čia laisvas kraštas, — reikalavo visas pasaulio kalbas mokas. — Gal ne iš tėvo-motinos gimęs?

— Kitaip krikštytas.

— Reakcionierius, fašistas, kas taip sako, — sujudo pusė autobuso. — Gerai, rinkimės ki-tą. Visas pasaulio kalbas mokančio draugą.

— Prieš kalną ar nuo kalno mus veši? — klausė rinkikai apvalaus džentelmeno.

— Aplink kalną. Kai tik keleiviai apsispręs — sustosiu.

— Didžiam reikalui.

— Operacijai, — patikslino vyras su insignijomis.

— Prokuroras gavo jau darbą. Kam tos operacijos? — spyrėsi vyras su rožės žiedu švar-ko atlape. — Kad tik nepavėluotų?

— Nuvešiu, nebijokite, — patikino apvalusis. — Su manim katastrofos neturėsite.

— Pasigailėk manęs, didžiausio nusidėjėlio, — pampariavo penitentas, mušdamasis į krū-tinę, kai pradėjo važiuoti.

— Ar nori, kad sustočiau? — teiravosi ap-valusis. — Ar jau apsisprendei? — klausė penitento, tapšnodamas jam per nugarą.

— Ar bus atleistas mano nuodėmės?

— Sakyk, kuo nusidėjai?

— Lūpos sustingusios. Nepajėgia ištarti nuodėmės pavadinimo.

— Rodyte rodyk.

— Kai nuveši į vietą.

— Vyrai, jis nusidėjęs sodomiškai, — vie-nas sakė.

— Šneki pagal save, — jo priešas pavažia-vo. — O aš pasakysiu, toks man primena tautos vadą.

Mokas visas pasaulio kalbas nokabrazda nusikabino kamerą ir čakstelėjo.

— Ar užtikrintas jam darbas? — vėl susi-rūpino anoji apyžilė moteris, Išganymo Ar-mijos kapitonė.

— Nespėjo laiku atvykti. Paėmiau kitą. — susigriebė mokas visas pasaulio kalbas. — Pigesnį.

— Nedarbas visame krašte, — erzinosi vy-ras su rožės žiedu švar-ko atlape. — Toks vy-ras kaip prokuroras — be darbo.

Penitentas taip timpltelėjo diržą, kad diržo galas nutiso iki žemės.

— Aiškus dalykas, kad nedarbas, — pritarė visi. — Diržo galas ilgesnis už diržą.

— Pasikars prokuroras, pasikars, — nugąs-tavo.

— Užkietėjęs sunkioje nuodėmėje.

— Ar dar neišsimiklino lūpos ištarti? — kreipėsi apvalusis į penitentą.

— Dar išsimiklins, reikia palaukti, — tei-sino Išganymo Armijos kapitonė. — Kas gali duoti jam darbo?

— Aš, — atsiliepė laidojimo namų direkto-rius. — Man reikia miklių rankų. Muses bai-dyti nuo numirėlio. Darbas lengvas, reikės tik budėti.

— Tokio darbuko mūsų tėvų tėvai netu-rėjo, — su pavydu vienas murmėjo. — Ge-riausi darbai — atėjūnams.

— Pats tam neturiu laiko. Užimtas vis su gyvaisiais. Tai, prokurore, ar sugebėsi? Ar ranka dar nenudžiūvus, ar musę pabaidysi?

— Kam baidyt, kad geriau muses išgaudyt.

— Vyras. Tuoj matyt, kad įpratęs perse-kiot ir kandžiotis. Greit paaukštinaimą gausi.

— Kvaily, neteksi darbo, visas išgaudęs,

/ Toliau — 10 puslapyje

Gyvenimo dienos

VIENATVĖJE

Vienuma atėjus man pravirkdys širdį
ir, tartum našlaičio, nieks jos nepaguos.
Tik laki svajonė lūkesčiu nugirdys
ir nupieš mirazą neramiuos sapnuos.

Neišreikši žodžiais, ką širdis pasako,
nes jos tikro jausmo niekas nesupras.
Tik skaudžioj vienatvėj ant jaunystės tako
savim nešiosi ilgesio marios.

Kai į kurčią žemę grįžta juodos naktys
ir nualpsta žvaigždė sielvarte žmogaus,
ateinu jaunystės pasakų pasekti,
gal prisiminimuos siela atsigaus.

DRAUGAMS

Ateikite, mano jaunų dienų draugai,
naujos vilties pavasarių žydėjime
ir praeitį prikelkite, nes saulės čia mažai,
čia ilgesys taip didelis anų dienų
ir tų takų, kuriais kadaise ėjome.

Ateikite ir jūs kalbėkite ilgai
apie jaunystės praeitį neramią.
Gal valsų sukuriuos ir vėl apsvaigs beržai,
kaip kad tada už sodų gegužinėj
džiaugsmo verkė žemė...

SAULĖS SPINDULĖLIS

Spindulėlis saulės vakarop atklydęs
ant manosios plunksnos taip ilgai nežais.
Neturiu žirgelio svetimoj arklidėj,
kuo pas tave josiu su lauku žiedais?

Spindulėlis saulės bus žirgelis mano,
o dangaus mėlynė — vieškelis platus.
Svetimoj padangėj, kur dienas gyvenom,
amžiais grįš jaunystės sapnas įstabus.

Spindulėlis saulės manęs nepaklauso, —
su svajonių paukštėm pas tave skrisiu.
Vakaro šešėlių pilnos, pilnos dausos,
o ant tavo skruostų saulę atrasiu.

POPIERINĖ ROŽĖ

Ach, širdis apsala nuo akių ir grožio
ir tiki, kad širdžiai džiaugsmo surasi,
kad čia ne vitrinuoj popierinė rožė,
tik žiūrėt iš tolo baisiai taip graži.

Bet kai dvasios turtų skrynias tik pravoži
ir randi tuštybę vien tik, Dievaži,
vėl akyse stovi popierinė rožė
be sielos gyvybės, nors ir kaip graži.

MES JAUNI ATEINAM

(Jaunimo lūpomis)

Tiktai tau, tėvyne, mūsų jaunos jėgos,
tiktai Tau su meile darbas mūs visų.
Amžinai nebūsi pančiuos ir sermėgoj
ir nebus ant veido skausmo debesų.

Mes jauni ateinam Tau paduoti ranką,
kaip Tavošios žemės amžių milžinai,
kelsim Tave saulėn, nes vargų pakanka
ir Golgotos kelią jau eini seniai.

Mūs tėvai laimėjo Tau nevieną mūšį,
ir buvai garbinga, garsi ir laisva.
Imk ir mūsų ranką, — niekad nepalūši,
nevilty nepulsi amžiams po našta.

Tavo Laisvės Rytui plaka mūsų širdys,
Tavo Laisvės Dienai darbas ir daina.
Vėl lietuvis žirgą Nemune pagirdys,
vėl savosios duonos bus visiems gana.

Mes jauni ateinam, mūsų jaunos jėgos
bus sujungtos kovai rankoje tautos.
Tu ne amžiams vergė pilkoje sermėgoj,—
būsi karalaitė žemės mūs šventos!

GIMTAI ŽEMEI

Aš visur vis girdžiu: šaukia žemė,
ant kurios aš gimiau ir užaugau.
Mano kūnas jos sultim gyveno,
kai duotą jos derlių aš valgiau.

Aš mačiau jos žydėjimų šventę,
žaidė pievos margom peteliškėm,
halo sodai prie Nemuno kranto,
kvietė naktys rasas jų išbristi.

Traukiau kvapą vešlių jos atolų
ir velėną dirvonų jos purčiau.
Ak, toli mano žemė nutolo
su čiobreliais laukų ir nasturtom...

Tik visur vis girdžiu, kaip ji šaukia:
"Ei, sūneli, dar grįžk čia, sugrįžki!"
Vėl žudėsiu visom aš palaukėm,
vėl dainuosiu dainas vakarykščias.

Ir kada naktis dieną sukarmo,
man vaidėnas rūkuos gimtos mirkios.
Kažkur skamba toli laisvės varpas,
šaukia kelti vėl varpas Kudirkos.

GYVENIMO DIENOS

Gyvenimo dienos kaip rožė
auga, bręsta, nužydi, nuvysta.
Metai hrūkšni į veidą įdrožia,
bet širdy vis dar juokias jaunystė.

Gyvenimo dienos kaip svečią
vasitinka lopšy ir valydi.
Kai senatvė mus drebuliu krečia,
širdis meilės jauniems dar pavydi.

Apie autorių žiūr. 13 psl.

Jos, kaip žaidžiančios pievų plaštakės,
veido raukšlę, lyg žiedą, paglosto.
Nežinau, ar širdis kam nors sakė,
kad gyvent ir mylėt nusibosta.

Gyvenimo dienos kaip rožė
Nužydi ir žiedlapius barsto.
Vakar draugą į karstą užvožė, —
šiandie šaukia mane arčiau karsto...

MANO MAŽIESIEMS

☆
☆
☆
☆
☆

KALĖDOS

Šati vėjai pučia,
Žemė snaigėms rėdos.
Liksmos šiandie Kūčios,
o rytoj Kalėdos.

Prie puošnios eglutės
džiaugiamės be galo.
Mirga mums žvakutės
prie apkrauto stalo.

Su baržda Senelis
dovanėlę gražią
per pusnis be kelio
ant rogučių veža.

Aš Senelį klausiu,
kur jis taip užgaišo?
Ar žaislų gražiausių
turi pilną maišą?

Žaisliukus į lovą,
o dėžes į pečių.
O Kalėdų Seniui —
ačiū, ačiū, ačiū!

NEMAČIAU

Nemačiau numylėtos Tėvynės,
nei namelio tėvų nemačiau.
Ji toli, bet jos vardą vis minint,
Ją jaučiu širdyje vis arčiau.

Nemačiau tėvų mylimo krašto,
jis kaip pasakoj brangus, gražus.
Dėl jo laisvės jaunustė mūs bręsta,
mylint tautą jis amžiais nežus.

VISADA MINĖSIU

Dėsiu ir sudėsiu į jaunutę širdį
daug Tėvynės meilės, ryžto ir kovos.
Ir tegu pasaulis vis per amžius girdi
brangią bočių kalbą, vardą Lietuvos.

Visada minėsiu tautos amžių garbę,
jos garsius valdovus ir kovų vadus.
Lai senolių būdas man į širdį skverbias,
ir kovoj už Laisvę naujos viltys bus.

ŠV LAURYNŲ PANAKTINIS / Iš 8 psl.
— kažkoks kūtvėla iš esmės mėgino spręsti klausimą.

Penitentas, matyt, to nepaisė. Pasirausęs po kišenės, apvaliajam parodė tik du pirštus. Šis tik išsižiojo pamatęs ir laukdamas pažado užmynė ant stabdžių.

— Krato! — trinktelėję vienas į kitą kakto-
mis, keleiviai pasakė.

— Nutruks mums nelaiuku širdies pasaitai.

— Konduktoriau, ko sustojai? Ko spoksai ten išsižiojęs, ar suparaližavo?

— Politikoje, matau, nenusimanote. Sėdime ant vulkano: kalnas kliba.

— Tai tik tavo išmįslai.

— Dreba karalystės ir imperijos. Reikia šaukti Saugumo Tarybą.

— Jis laukia kyšio, vyrai. Prokuroras jam kažka žada, du pirštus rodo.

— Rodo, kiek kartų nusidėjo.

— Į mėnulį pasivėlinsim, — pašoko kažkoks vaikėzas. — Trukdo tik pažangą, jei nevažiuoja.

— Į mėnulį, į mėnulį, štai, žada! — suspiegė kelios mergelkos. — Kodėl mes neišsirinkome tojo?

— Žemėje paliksime tik vieną panaktinį, — vaikėzas žadėjo.

— Aš beveliju žemę, — sulos atsigėręs puspatriot subambėjo. — Vakar pasisodinai tabako diega, tai laukiau derliaus. Kad tik svetima šalis jo nenulaužtų.

— Tam apginkluosime liaudį, kai patys nusiginkluosime.

— Koks pažangumas, koks pažangumas! — visi tik stebėjosi. — Tegū sau ritasi pakalnėn anvalusis. Nereikia mums tokio kelmo.

— Non-confidence, konduktoriau.

— Išsirinkime nors kartą jauną. Į kalną ar pakalnėn mus veši? — klausė.

— Tiesiai. Trumpiausias kelias — tiesiai. Kaip galėjote klausyti tokio, kuris vežė aplink. Kvailystė, — įtikinėjo vaikėzas.

— Teisybę sako, — sujudo visas autobusas. — Klausėme tokio asilo. Važiuoti aplink — girdėjote? Išmesti tokį laukan.

Vyras su rožės žiedu švarko atlape jau atidarė plačiai langą įvykdyti salto mortale, kai apvalusis išikibo į penitentą už diržo, nenuleisdamas akių nuo dviejų pakeltų pirštų.

— Jei išmes, išmes abu kartu: čia visi lygūs. Demokratija. Ar matai ten tą moteraitę, antai? — jis dar klausė.

— Matau. Tai mano buvusi kaimynė. Gerda von Königsberg. Graži?

Visas pasaulio kalbas mokąs vėl nusikabino kamerą ir nufotografavo penitentą iš kelių pusių.

— Aš sakiau. Aš sakiau, — įtaigojo vienas. — Buvusi jo kaimynė...

— Tai opozicijos lyderio. Ji viską čia žino, — mėgino plepėti apvalusis.

— Kiek esi paėmęs kyšių?

— Kas prokuroro sąžinę slegia, ko jis tyli? — stengėsi kitur nukreipti kalbą bėdulis, kai penitentas pagavo musę.

Opozicijos lyderio meilužė atsisėdo vaikėzui ant kelių, kai tik jis, koja paspyręs savo pirmtakūną, įsitaisė prie vairo ir pasakė:

— Tiesiai.

— Ilgai nevažiuos jis tiesiai, — pranašavo vyras su kilpa rankose.

— Jei toji moteraitė viską žino, mums reikia gero panaktinio, — susirūpino vyras su insignijomis.

— Prisiek, kad būsi geras panaktinis, — ragino iis penitentą.

— Prisiek, — ragino vyras su kilpa rankose.

— Mes tau padarysim mažutę operaciją, ir tu būsi mūsų. Jei bijai skausmo, išstepsime aliejais, iškvėpinsim.

— Ar bus atleistos mano nuodėmės?

Vaikėzas nusijuokė ir, patapšnojęs penitentui per užpakalį, tarė:

— Prokurore, senas esi, bet... Nuodėmių nėra.

— Fearfully advanced, fearfully advanced! — nudžiugo kelios mergelkos. — Monstrously.

— Konduktoriau, matau, jaunas esi, kad nežinai, ką veži, — pastebėjo visas pasaulio kalbas mokąs.

— Girdi? — vyras su kilpa rankose penitentui pasakė. — Ilgai taip nevažiuosi. Pri-siek.

— Kam?

— Kam? Palauk, paklausiu vyriausiojo.

— Karališkai imperatoriškai Majestetui iš Dievo malonės, — atsakė vyras su insignijomis neklausiamas.

— Mokėk tai atmintinai, — vyras su kilpa rankose įsakė.

Kai penitentas mokėsi priesaikos žodžius, o kelios slaugės trynė jo nugarą aliejais, vaikėzas staiga užmynė ant stabdžių, ir autobusas čiūžtelėjo, o aliejai užtelėjo — ant kryžkelės.

— Kryžkelė, — jis pasakė. — Pažadą išpildžiau: vežiau tiesiai.

Platus Šv. Lauryno kraštas. Kad žmonės nepaklystu, vidury stūksoio aukštas kalnas. Keleiviai žiūrėjo į tą kalną pro autobuso langa ir sakė:

— Kokia nelaimė mus ištiko! Vežė tiesiai, bet nenuvežė.

— Nuo kryžkelės į Acheną pasuksime, — raminosi vieni.

— Ne, ne. Į Westminsterį, — nesutiko kiti.

— Mes norime pas Ričardą Liūtaširdį.

— Pas Ričardą Liūtaširdį, pas Ričardą Liūtaširdį! — šaukė.

— Mes norime pas Karolį Didįjį, mes norime pas Karolį Didįjį! — į Acheną!

— Neklausyk tų rėksnių, o važiuok tiesiai: pažadėjai, — reikalavo vyras su rožės žiedu švarko atlape. — Patriotizmas — liga, reikia psichiatro.

— Važiuoti be kelio? — priešinosi vaikėzas.

— Padarysime kelią. Išplėšime plėšinius, iškasime griovius. Ei, jaunieji ten, į darbą!

— Mes dirbti nenorime. Ne, ne. Mes tik triukšmą kelti, šūkauti.

— Galiu vežti atgal, jei kelio niekas nedaro, — perspėjo vaikėzas.

— Atgal važiuot mūsų nepriversite, mes naujovininkai, — šiaušėsi jaunieji. — Ei, seniai, į darbą! Plėšinių plėšti, griovių kasti.

— Mes norime pas Karolį Didįjį! — šaukė senesnieji.

— Yra būdas visus patenkinti, — prasitarė mokas visas pasaulio kalbas.

— Koks? — pastatė akis visi.

— Perpiauti autobusą pusiau. Mano proselis taip darė.

— Gera mintis. Sumažės krašte nedarbas. — sutiko vyras su rožės žiedu švarko atlape.

— Kur prokuroras? Muses gaudo?

Du vyrai, rankoves atsiraitoję, šoko su piuklu piauti. Net kibirkštys ėjo.

— Ar jau tiek teturite košės? Piaukit išilgai. Kad kiekviena autobuso dalis turėtų priekinį ir užpakalinį ratą.

— Bet kas vairuos tokį dviratį?

— Du dviračius, — pataisė nusimanąs.

— Perpiauti ir konduktorių.

— Išilgai ar skersai?

— Aš dusyk nesakau, — atkirto mokąs visas pasaulio kalbas. — Kur prokuroras?

— Jo lūpos dar neišsimiklino.

— Prokurore, yra tau darbo. Perpiauk konduktorių. Tik išilgai. Nota bene.

Kol penitentas susivokė, perpiaunamasis, pagriebęs nutįsusį diržo galą, čia pat pasitempė.

— Suareštuoki prokurorą! sujudo visi. — Pasmaugė su diržu konduktorių. Kas mus veš?

— Suareštuoti prokurorą? — abejojo kiti. — Prokurorą?

— Tai keblus reikalas. Prokuroras išteptas aliejais. Slidus.

— Nieko jam nedarykit, — užstojo penitentą opozicijos lyderio meilužė. — Viskas iš desperacijos, kai neturėjo darbo. Čia toks kraštas.

— Bet kas mus veš dabar?

— Ich begebe mich nach Königsberg. Pakeliui galiu jus nuvežti pas pilietį Alkaponą. Ten, anoj pusėj Michigano. Gerai?

— Gal būtų neblogai, — suabejojo tie, kurie norėjo į Westminsterį.

— Gal būtų neblogai, — suabejojo tie, kurie norėjo į Acheną.

— Žinoma, neblogai. Darbo pas Alkaponą iki soties. O šautuvų ir kulkosvydžių — valdžia parūpins.

— Ji viską žino, moteraitė, — stebėjosi keli.

— Vyksta pakviesti draugus išgerti Šv. Lauryno sulos, — postringavo kiti.

— Bus proga kviečius parduoti, — pradziugo vyras su rožės žiedu švarko atlape.

— Nesidžiauk perdaug, — puspatriotis subambėjo iš kampo. — Pilietis Alkaponas pastos jiems kelią. Bus karas.

— Melskitės ir išpažinkite nuodėmes, — ragino Išganymo Armijos kapitonė. Bus karas.

— Prokurore, girdi? Bus karas, — nugąstavo mokąs viso pasaulio kalbas.

— Gerai, grįšiu į savo kraštą.

— Valdyti? Pakeliui į Königsbergą — Nürnbergas. Ten teismas dar tebeina.

— Tai kas?

— Ten tokių reikia. Tavęs laukia.

— Kad paliudyčiau, kaip mirė tavo tėvas?

— Ne, ne. Niekas netikės Kad pasisakytum, kas tave slėgia, ko nepakeli aukštyn akių, vengi konduktoriaus.

— Ar gausiu išrišimą?

— Neklausinėk, o tuojau pasisakyk viską, — staiga pagrasino, nutvėręs už kaklaraiščio visas pasaulio kalbas mokąs. — Esu psichiatras.

— Važiuoju be tiketo, — pasakė penitentas į ausį. — Laimė, konduktorius netikrino.

Patikrins, patikrins, — mokąs visas pasaulio kalbas tebegrasino. — Konduktoriau, jo lūpos jau atsirakino.

Pakaruoklis galvą užvertęs spoksojo į penitentą sustyręs ir nieko nedarė. Tik, kai penitentas persigandęs pašoko, ir diržas trūko, suriko jis:

— Tiketą, if you please!

— Prokuroras norėjo šokti pro langą, matėte? — mokąs visas pasaulio kalbas kreipėsi į keleivius, laukdamas pritarimo. — Norėjo pabėgti!

— Iš įpratimo, — užstojo Išganymo Armijos kapitonė pasipiktinusi. — Vargšytis nespėjo nusipirkti tiketo. Su patrankomis ir tankais jį vijosi.

— Absolvo. Baik savo dienas ramybėje, garbindamas Šv. Lauryną, — nusileido mokąs visas pasaulio kalbas. — Greit gausi pensiją.

/ Pabaiga II psl.

ŠV. LAURYNŲ PANAKTINIS

Pabaiga iš 10 p.

— Tai jis gali keliauti be tike-
to? — murmėjo keleiviai.

— Be tiketo ir be kredito.

— Koks tada iš jo panaktinis?
— nustebo vyras su kilpa rankose.
— Tiek aliejaus, tiek aliejaus
— per nieką. Jei prisieks, ar galės
liudyti tiesą?

— Galės, tik niekas juo netikės,
— atsakė mokąs visas pasaulio
kalbas. — Tokia jo paskirtis.

— Greičiau čion su Biblija, —
pakvietė vyrą su toga vyras su
insignijomis. — Tiesą paliudys
vakmistras. Mums reikia tik iš-
kamšos.

Kai sukniubęs ant Biblijos pe-
nitentas sakė priesaikos žodžius,
iš buvusio jie darė būsimą.

— Ak, kaip lengva, kaip leng-
va! — geradariams dėkojo paki-
lęs Šv. Lauryno naujokas.

— Kad nebegalvoji patriotiš-
kai.

— Būdavo, vos pavelki kojas.

— Dabar, kaip paukštis lakiosi.

— Būdavo, kaip supančiotas.

— Dabar, kaip lydys po van-
denį.

— Lyg akmuo nuo širdies nusi-
rito.

— Sudie atsiminimams.

— Tie labiausiai žmogų kanki-
na.

— Žinoma.

— Čia, žiūriu — pinigai, tik pi-
nigai.

— Apsižiūrėk tik gerai, — kumš-
telėjo neiškentusi viena.

— Žmogau, tave iškastravo, —
sakė kita.

— Priėmė pilietybę, — įrodinė-
vyrai.

— Mano vyras mirė po tokios
operacijos, amžiną atilsį, — nu-
siskundė našlė, tris vyrus pragy-
venusi. — Prieš mirtį tokie pa-
lengvėjimai.

— Nonsense, — pamojo visas
pasaulio kalbas mokąs.

— Mirti?

— Gvventi be tikslo ir be kre-
dito. Pure nonsense.

— Kokia lemtinga paskirtis. —
atsiduso vyras su rožės žiedu
švarko atlape.

— Jis bus tik iškamša, ne pa-
naktinis: tiesa paliudys vakmis-
tras. — nustebo visi tie, kurie
laukė eilės operacijai.

Al. Kutkus — Germanas Čaikovs-
kio operoj "Pikų dama".
Soloist A. Kutkus as German in
Chaikovski's "Dame Pique".

NETEKOME KUTKAUS...

Atkelta iš 7 psl.
menis, Leoncavallo Pajacų Arle-
kiną, Rubišteino Demone — Si-
nodalą, Dargomyškio Rusalkoj
vyriausią Kniaziaus vaidmenį ir
kt. Sevastopoly A. Kutkus savo
jėgas išbandė ir operetėj.

Į Lietuvą A. Kutkus grįžo 1922
m. rugpiučio pabaigoj. Netrukus
jis čia įsijungė į operinį darbą,
1922 — 1944 metų laikotarpy dai-
nuodamas pirmaeilis tenoro
vaidmenis, be atvangos nešda-
mas nelengvą repertuaro našta.
Nepamirštami jo sukurti vaid-
menys yra Pajacų Canio, Žydės
Eleazaras, Pikų Damos — Ger-
manas, Pakalnės Pedro, Carmen
— Don Jose ir kt.

Apie savo darbo pradžią Lie-
tuvos Valst. Operos Teatre A.
Kutkus taip kalba:

"Nelengva man buvo susigau-
dyti savo pirmuose išpūdžiuose,
kai atsiradau Tėvynėje po bai-
saus gyvenimo tolimoje Rusijoje.
Vaikščiojau lvg apsvaigęs, lyg
netikėdamas, kad jau nebėra ba-
do šmėklos, kad nebėra sunkios
komunistinės letenos ant spran-
do. Kaip aš buvau fiziškai nusil-
pęs, tegu apibudina faktas, kad
vaikščiodamas Kauno gatvėmis
ir susitikdamas Petrapilio lietu-
vius mano geriausius pažįstamus,
nei vieno jų pavardės negalėjau
atsiminti.

Taip mažai kūniškų jėgų te-
turėdamas, įsijungiau į operos
darbą. Mano pirmumas kolegų
tarpe reikėsi tuo, kad aš jau
turėjau trijų metų sceninės prak-
tikos patirtį, jau, galima sakyti,
mokėjau pirmuosius žingsnius
scenoje žengti. Bet mes visi ta-
da buvome dar tokie jauni ir jau-

tēm tiek daug meilės teatro me-
nui, kad griebėmės darbo su visu
jaunatvišku užsidegimu. Mums
ne tik spektakliai, bet ir kiekvie-
na repeticija buvo tikra šventė.
Ūmai pasijutom, tartum susilieję
į vieną šeimą, vienos aukštos idė-
jos apjungti."

A. Kutkus "Dainininko dalioj"
apie save kalba su šypsena. Štai
nors pora ištraukėlių:

"Sceniam patyrimui didė-
jant, ėmiau labiausiai mėgti roles
su stipresniais psichologiniais
pergyvenimais ir didesniu dra-
matiniu turiniu, pvz.: Pajacus su
meilės tragedija, Žydę su giliai
kenčiančiu ir keršijančiu žydų
patriarchu Eleazaru. Beje, Kauno
žydiškoji bendruomenė manąjį
Eleazarą aukštai vertino. Ne kar-
ta teko gatvėje išgirsti kalbant:
"Ui, žiūrėk, tai mūsų Eleazaras
eina."

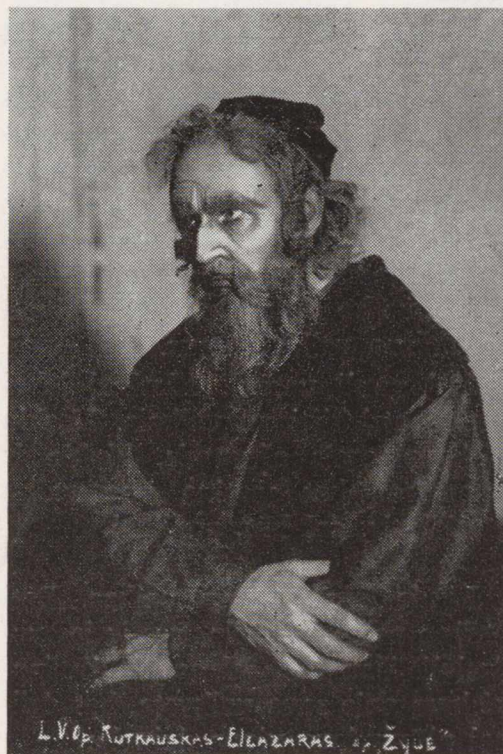
Labai mėgau Pakalnę, kurioje
jaunas piemuo, vis daugiau pa-

žindamas gyvenimą, prieina prie
savo darbdavio pasmaugimo. Oi,
daug vargo turėdavo vyrai cho-
ristai, kol mane, puolantį į pa-
siutimą, bent šešiese ar aštuonie-
se išvesdavo iš scenos! Vieną sykį
vargšui Šulginui, savo darbdav-
viui, jį besmaugdamas, buvau
įgrūdęs visą ranką į burną. Per
aklumą neapskaičiavau, kur yra
jo burna, o kur kaklas prasideda.
Tik paguldęs jį ant grindų, išva-
davau ranką ir Šulginą "pasmau-
giau" kaip reikiant."

Apkrautas sunkiu darbu na-
mie, A. Kutkus nedažnai išvyk-
davo gastrolių į užsienį. Tačiau
ne vieną kartą jis yra dainavęs
Latvijos Tautiniame Operos Te-
atre, yra dainavęs ir Švedijos Ka-
rališkaj Operoj, Stockholme. Iš
visų gastrolių A. Kutkus pasi-
veždavo teigiamus atsiliepimus,
aukštai vertinančius jį kaip ope-
ros dainininką ir aktorių.

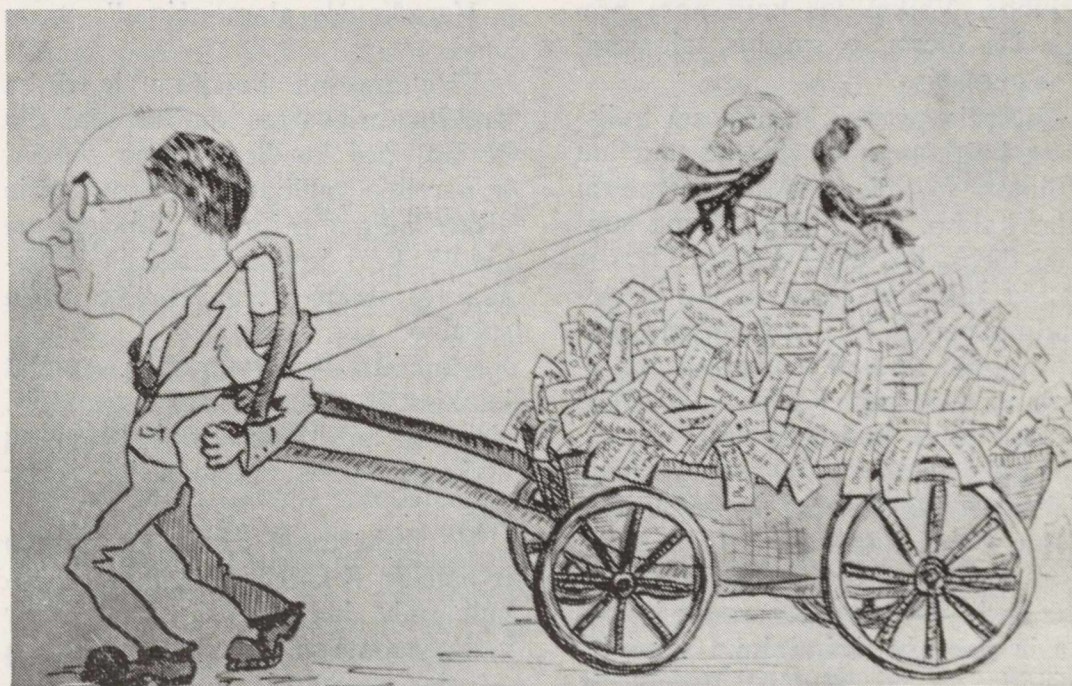
Vokiečių okupacijos metu
(1942-1944) A. Kutkus su žmona
J. Vencevičaitė-Kutkiene, buvo
persikėlę į Vilniaus Operos Te-
atrą. Be to, nuo 1922 m., su per-
traukomis, jis buvo Muzikos mo-
kyklos, Kauno Konservatorijos, o
vėliau Vilniaus Muzikos Mokyk-
los dainavimo mokytojas.

Nors ir vėlybo gyvenimo ru-
dens sulaukęs, A. Kutkus savo
mirtimi dar žemiau nuleido už-
dangą teatro, švietusio nepriklau-
somoj Lietuvoj, kurio atspindžiai
net ir sunkioj nelaisvėj dar nėra
užblėse. Didelė paguoda, kad ve-
lionis paliko savo atsiminimus —
"Dainininko daliją". Gal tie at-
siminimai nors retkarčiais mums
padės prisiminti A. Kutką ir jo
didelį kūrybinį įnašą, atiduotą
savos tautos suklestėjusiam Ope-
ros Teatrui. (s.)

Al. Kutkus — Eleazaras Halery op.
"Žydė".

A. Kutkus as Eleazar in Halevy's
"The Cardinal's Daughter".

Al. Kuktus traukia Lietuvos operos repertuaro vežimą. Vadeles laiko di-
rigentas M. Bukša. (R. Džiugo karikatūra).

A. Kutkus in harness drags the repertory wagon of the Lithuanian
Opera. (Caricature by R. Džiugas).

Ar greit ateis pavasarėlis?

Lietuvės motinos dalia Sibire

Iš Stefanijos Rūkienės užrašų iš Sibiro

Ji išskubėjo dar su tamsa į tolimąjį kulistaną kolchozo javų kultūri. Buvo žvarbus rytas, nes ir vasarą Sibiro naktys būna gana vėsios, nors dieną temperatūra kartais pasiekia trisdešimt penkis laipsnius Celsijaus. Menkas ir jau labai varganas buvo jos apsirengimas. Storas sijonas pasiūtas iš nukombinuoto kolchozo maišo. Ir kaip kolchozo administracija besaugotų maišus, bet jie dingsta ir pavirsta sijonais ir vyriškomis kelnėmis. Nerta pakulinė palaidinukė, kuri jos miklių rankų ir lietuviško sugebėjimo dėka nusimegzta, ją dengė. Viršutinį apdarą atstojo jau gerokai susinesiojęs vatinis, kuris buvo, gal net daugokai, išgražintas įvairių spalvų lopais ir lopinėliais. Kojos apautos dideliais vyriškais batais, kurių ilgokai aulai buvo žalio brezento, o padai — guminiai. Tokie batai labai geri, nes kojas galima apvynioti autais, kurie jas saugo nuo uodų ir mašalų. O Sibire tie maži padarėliai yra tikra Dievo bausmė žmonėms ir gyvuliams. Tokie auliniai batai daug kam buvo tik svajonė, nes retai pasitaikydavo juos įsigyti. Dauguma tenkinosi karninėmis vyžomis. Tik bėda, kad ir jas reikėjo pirkti.

Eina motina darban ir galvoja, kaip praleis šią dieną vieni pasilike jos berniukai — Putinėlis ir Algutis. Jie, vargšeliai, auga pašalyje ir beveik be jokios priežiūros. Paliko mama jiems kelias išvirtas bulves ir porą turnepsų, kuriuos buvo išsirovusi iš raudonojo dvaro laukų. Dabar bepigu, nes vasara, labai gražiai žaliuoja platūs laukai ir visoniški augalėliai iš derlingų Sibiro dirvų kūpėte kūpa. Tai ne dantvotos žiemos metas.

Šeiminkė gera. Gal kartais pasigailės berniukų ir ipils dubenėli sriubos. Vaikai vis kaip nors praleis šią dieną, o rytojus tai tikrai bus geresnis.

Ji tyčia prašėsi į tolimesnį kulistaną kultūri, nors šis dar ne taip jau tolimas, — tik aštuoni kilometrai nuo kaimo. Ten ji visą dieną sunkiai dirbs, bet užtai gaus sriubos ir grūdų pavalgyti. Dažnai jau ir brigadininkas už tą prasimanymą nieko nesako. O kad gautų kviečių išsivirti kaip per Kūčias, tai būtų skanumynas, kad ir be cukraus.

Liuda nutaria kaip nors nučiupti kelias saujas kviečių ir parsinešus namo išvirti juos vaikams. Taip pat ji galvojo nudžiauti kelis turnepsus. Parsineš juos, nuvalvęs, sudės į puodą ir paprašys šeiminkę gerai ištuštinti, — tai sūneliai skaniai ir sočiai pasistiprins!

Pernai ji sunkiai dirbo visus metus, bet nieko neuždirbo. Metams

pasibaigus dar liko kolchozui skolinga, nes buvo gavusi truputį miltų ir kruopų vaikams. Juk sovietinė valdžia labai rūpinasi savo piliečiais ir nieko neskriaudžia. Tik visa bėda, kad ta boba labai rysni ir visą uždarbį sutašė besitrunkydama po kulistanus.

Jau temsta. Motina pavargusi ruošiasi namo. Nusitaikiusi, rodos, ir niekam nematant, įsipylė į kišenes kelias saujas kviečių, nes berniukams būtina reikia parnešti auktuvų. Lėtai mainosi Liudos kojos po sunkių dienos darbų, bet ji skuba pas sūnelius. Kad tik greičiau tą savo pašalį pasiektų! Reikės dar kviečius išvirti, truputį ir pailsėti reikia, nes ryt vėl sunki darbo diena, o pasigailėjimo iš niekur nesulauksi.

Staiga išgirsta arklio prunkštimą ir kanopų bildesį. Atleikia raitas brigadininkas, iškrato, suranda kišeneje kviečius, nusivaro kolchozo raštinių, svirašo aktą ir už vagystę motiną atiduoda tarybiniam teismui. Už tą vagystę teismas jai priteisė penkerius metus kalėjimo, o vaikus, pasilikusius be globos, nutarė atiduoti į Bakčaro vaikų namus.

Vėl nauji vargai. Motinai labai sunku atsiskirti su vaikais. Verkia ji kruvinomis ašaromis, klykia ir berniukai, bet motiną nuo vaikų atplėšia ir, gal būt, amžinai.

Liuda buvo vargo vaikas. Pati pažino našlaitės dalią, nes ir ją svetimieji išaugino. Nenoriai ji šnekėdavo apie savo vaikystę, bet dažnai niūniudavo vieną dainelę:

“Šiokiam tokiam patvorėly
Augo maža našlaitėlė.

Nieks nematė, nieks nežino,
Kas našlaitę užaugino.
Tiktai žvarbūs šiaurės vėjai
Vargdienėlę glamonėjo...”

Sėdi motina kalėjime ir dirba sunkius prievartos darbus. Jai čia geriau, nes kasdien gauna valgyti ir nereikia vagiliauti. Priprato. Prie visko galima priprasti. Žmogus ne kiaulė, kuri jovalą knaisioja ir neėda, o alkanį vergai Sibire viską suvalgo.

Sūnelių ilgesys motiną nuolat kankina ir dažnai ašarą išspaudžia. Taip ir girdi paskutinį berniukų klyksmą, kuris neduoda jai ramybės.

Po trejų metų Liudą amnestavo ir paleido iš kalėjimo. Grįžusi Putinėli rado jau mirusį, nors jis ir vaikų namuose gyveno, o Algiuką — visai paliepusį.

Baisiai jau plėšėsi motinos Sibiro kolchozuose, kad išsaugotų savo mažuosius ir nenumarintų badu.

Stefanija Rūkienė prie savo namuko Sibire (kairėj).

S. Rūkienė in front of her small house in Siberia.

Lietuvė motina Sibire iš penkių vaikų išauginusi tik vieną sūnų.

A Lithuanian mother who raised only a single son in Siberia of her 5 children.

Tačiau išdraskytų šeimų motinoms, tik vienai kitai pavyko vaikus išsaugoti ir išauginti.

Išmirė Sibire ir gausioji Alfonso šeima. Viena motina neišsaugojo savo mažųjų. Pusės metų Vytukas mirė kelionėje, ir Rusijos gilumoje užkastas griovyje šalia geležinkelio pylimo. Pasiekus Sibirą tuojau mirė trejų metų Gediminėlis. Vėliau mirė vyriausia dukrelė Birutė. Ji su kita lietuvaitė palaidotos taigoje po eglute.

Po kelių metų motina nuėjo aplankyti dukrelės kapo, bet nesurado, nes jas sauganti eglutė jau gerokai paaugo, kiti medeliai irgi ištyso ir mergyčių poilsio vietale sunku buvo beatpažinti.

Vienu laiku tremtinių vaikams leido grįžti Lietuvon, jei ten buvo artimųjų, kurie galėtų juos globoti. Visi skubėjo savo vaikus išsiųsti tė-

vynėn, nes sovietiniai įsakai greit keisdavosi. Motina paskubėjo savo berniukus, Algirdą ir Kęstutį, išsiųsti Lietuvon pas senelius. Vaikai laimingai pasiekė Lietuvą.

Netrukus buvo tremiami Sibiryj seneliai. Su jais kartu ištrėmė ir grįžusius anūkėlius. Jie su seneliais pateko Stepanovkos kaiman, Krasnojarsko rajone. Ten visi tremtiniai dirbo miškuose. Abu berniukų seneliai netrukus mirė. Algirdas su Kęstučiu pasiliko vienu du, be savųjų. Kai toje vietoje daugumas tremtinių išmirė, tai likusius perkėlė į Zakarovkos kaimą. Stepanovkoje pasiliko tik apleisti tremtinių kapai. Dabar berniukai jau buvo paaugę, tai naujoje vietoje ir juos pristatė taigą kirsti.

Motina sužinojusi apie vaikus norėjo atsikelti į Zakarovką. Tas persikėlimas truko mėnesius, ir kai ji atvyko į tą kaimą, tai Algirdo jau neberado, nes jį taigoje perpiovė elektrinis piūklas. Miškų administracija savo žuvusiam darbininkui ant kapo pastatė medinį su raudona žvaigžde paminklą.

Taip iš anos gausios šeimos išliko tik motina ir sūnus. Po daugelio metų jiems buvo leista grįžti tėvy-

St. Rūkienė — mokytoja Imbrado mokykloje 1939 m. su penktuoju ir šeštuoju skyriumi. Vidury — mokyklos vedėjas K. Rūkas, šalia mokytoja St. Rūkienė ir kun. H. Prialgauskas.

Prie motinos stovi dukrelė Nijolė, kuri laimingai išvengė Sibiro. Dabar ji Arizonos valst. universitete dėsto anglistiką ir ruošia ispanų k. daktarata.

Teacher S. Rūkienė with her 5th and 6th grade pupils at the Imbradas school in 1939, in Lithuania. K. Rūkas, principal, is in the center. Next to her mother is Nijolė Rūkas who escaped Siberian deportation and is now English instructor in the State University of Arizona.

nėn, bet Lietuvoje jų nepriėmė. Tai jau "vyresniajam broliui" parsidavusių lietuvių darbas.

Juos priglaudė mūsų šiaurės kaimynų šalis.

Aš jau buvau "mieščionka" ir gyvenau Bakčare. Nors darbas ir čia buvo priverčiamas ir kiekviename žingsnyje jautėme kompartijos ir komendanto geležinę ranką, bet retkarčiais sekmadienį gaudavome laisvą ir ilsėdavomės.

Kartą aplankiau savo seną pažįtamą, tremtinę M. Lietuvoje gyvenome viename valsčiuje ir buvome geros draugės. Ji su savo dukrele gyveno viename kolchoze, o šeimos maitintojas kruvinai vergavo Krasnojarsko darbo stovykloje.

Jos gyveno prisiglaudusios pas vieną rusą kolchozninką. Gryčiutėje turėjo kampuką, kuriame stovėjo priamoji lova. Visas jų gyvenimas sukosi apie lovą: joje ilsėdavosi, ant lovos sėdėdamos valgydavo, lovoje mergytė žaisdavo.

Buvo žiemos metas. Kaimas ilsėjosi giliose sniego pataluose. Abi tremtines radau namuose. Žiūrime viena į kitą ir stebimės. Baisiai atrodome abi. Jau šiandien jai visai netinka vardas "lėlė", kaip ją vyras dažnai vadindavo. Seniai besimačiusios, tai šnekamės ir dalinamės savo rūpesčiais ir vargais. Mergytė išbalusi, liesutė ir kakliukas kaip šiaudelis. Matyti, kad nusimaitinus, nes smilkiniuose ir ant rankyčių ryškiai matėsi melsvos venų šakutės. Įtartinas kosulys dažnai kutena jos gerklutę. Ji glaustosi apie mamą ir tyliai taria:

— Mamyte, noriu valgyti.

— Gerai, dukrele, aš paprašysiu pas šeimnininkę bulvyčių. Gal paruos.

— Mamyte, aš bulvyčių labai nenoriu. Duok man nors mažytį gabaliuką duonutės. Va, tik tokį, — ir parodo savo mažąjį pirščiuką.

Motina, springdama ašaromis, sako dukrelei:

— Dabar duonutės neturime. Palauk, mažyte. Ateis pavasarėlis, tai aš uždirbsiu daug daug duonutės. Ir skanių žirniukų tau parnešiu. Atsimeni, kaip vasarą parnešdavau?

— Atsimenu. Mamyte, ar greit ateis pavasarėlis?

— Greit, dukrele. Saulutė jau skaisčiau šviečia ir kviečia pavasarėli paskubėti.

Mažoji tremtinėlė nurimsta ir laukia ateinant pavasarėlio, laukia duonutės ir skanių žirniukų.

Nesulaukė ji pavasarėlio. Vieną viduržiemio naktį, už sienų užaujant Sibiro vėtroms ir sukantis sniego verpetams, užmerkė mergytė savo melsvasias akutes ir jau nebe-pabudo.

Kai motina vežė rogutėmis mažviti karsteli i kaimo kapines, tai baltos ir lengvutės sniegės šoko, sukosi ir sidabru blizgėdamos būriavosi apie keliaujančias, pavargusias tūpė ant baltų karsto lentų ir tik jos vienos padėjo motinai pa-

Knygos ir autoriai

Laimutis Balys Švalkus

LAIMUTIS ŠVALKUS – vardas sutinkamas daugiausia Anglijos lietuvių gyvenime ir spaudoje. Neseniai A. lietuvių spauda kukliai prisiminė jo 50 metų amžiaus sukaktį, pristatydama jį kaip visuomenės veikėją, vaidintojų organizatorių ir poetą. Pradėjęs reikštis spaudoje paskutiniaisiais Nepriklausomybės metais, šv. liko ištikimas tradiciniam to meto poezijos keliui. Vieno jo rinkinio leidėjų žodžiais, jis rašo "paprastai paprastiesiems. Jo posmuose, esą, sumirga įvairiaspalvės gyvenimo nuolaužos, kurios išblokštiems tautiečiams ... bendros.. Tai tremties buitės mažytė atšvaita." ("Širdies nuolaužos", 1965).

Poetas Laimutis Švalkus

Gimęs 1919.VII.26 Zarasų apskr., Kaune baigė mokytojų kursus, studijavo Vilniaus Pedagoginiame Institute, dirbo kaip mokytojas, veikė jaunųjų ūkininkų ir ateitininkų organizacijose. Rašė vaidinimus. Jo didaktinė komedija "Sumalti pinigai" buvo suvaidinta mėgėjų scenose. Anglojoj jis parengė keletą montažų ir parašė patriotinį vaidinimą "Didžioji auka", vaidintą ir išleistą atskira knyga.

lydėti dukrytę į amžinojo poilsio vietą.

Bėgo metai. Anapus nukeliavo ir kruvinasis Stalinas. Gyvi išlikę tremtiniai laisviau atsikvėpė. Mažosios tėvelis stovykloje išliko gyvas. Susitiko savo gyvenimo kelionės draugę, tik nerado savo dukrelės. Nuvedė tėvą prie jų mergytės kapelio, kuris buvo sodria žole apaugęs ir siauručių lentelių kryželis jau pakrypęs.

— Dukrele! — ir suklypo tėvas prie savo dukrytės kapo. Sukniubo ir ilgai nesikėlė, tik matėsi, kaip drebėjo jo pečiai traukomi skausmo konvulsijų.

— Keliaujame! — švelniai žmona pakėlė vyrą, ir abu suakmenėjusiais veidais išsvyravo iš mirusiųjų viešpatijos.

Vėliau jie grįžo gimtojon melsvųjų ežerų šalin, o savo mieląją dukrytę paliko amžinai ilsėtis Didžiosios Galkos kapinyne.

Poezijos rinkinių L. Švalkus yra išleidęs du: "Širdies nuolaužos", (1965, išleido Saleziečiai,) ir "Dienų sukuriuos" (1968, išleido "Šaltinis"). Pirmasis rinkinys dedikuotas Motinai, antrasis — žmonai ir sūnams. Tiesiogiai ar netiesiogiai — ir visi jo eilėraščiai kam nors dedikuoti: čia savo mokytojui, čia draugui, čia mergaitei, čia jaunimui ar mažiesiems. Deklamuoti, spausdinti periodikoje, jie pasekė širdis, kuriems skirti. Jie artimi ir daugeliui kitų skaitytojų, nes nuširdaus, šilto bičiuliško žodžio mes taip dažnai pasigendame.

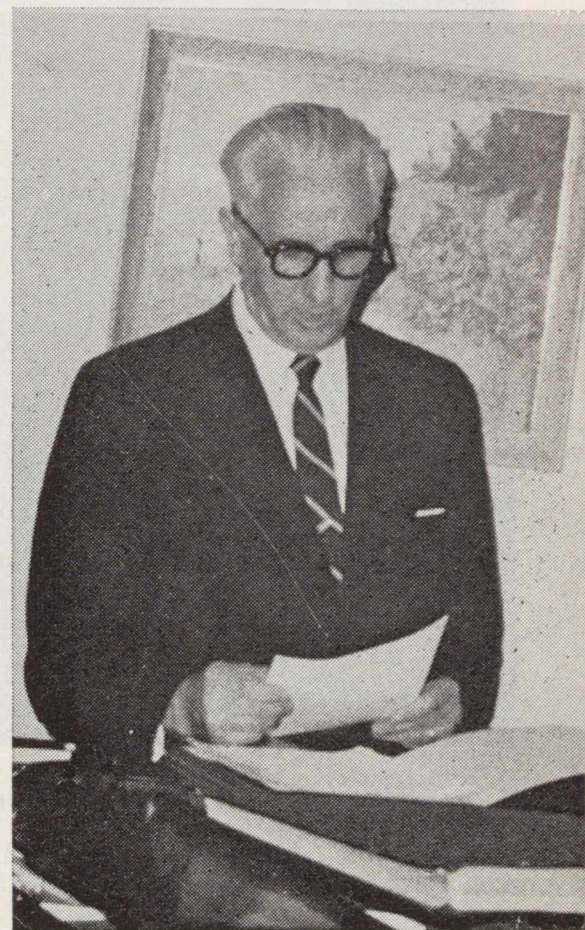
9-tame puslapy spausdiname keletą eilėraščių, parinkę iš jo knygų ir periodikos.

Prano Lemberto paminklinė knyga

Anksčiau gyvenęs Bostone, o vėliau Santa Monikoje, Kalifornijoje, Pranas Lembertas buvo dėl savo malonaus būdo visų labai mėgstamas žmogus. Iš profesijos teisininkas, jis tačiau labiau pritapo prie meno žmonių. Pas studijavęs muziką, vaidinęs garsiajame "Vilkolakio" teatre, darbuodamasis kaip notaras, Pr. Lembertas nuolat draugavosi su poezijos mūza, deja, tam teskirdamas atliekamas nuo teisininko profesijos valandas. Vėl į poeziją daugiau atsikuko pasitraukęs į Vakarų, o daugiausia — atvykęs į JAV-bes. Čia įsijungė į literatū būrį, buvo priimtas į Liet. Rašytojų Draugiją, rengė spaudai naują poezijos rinkinį. Gražioji Ramiojo vandenyno pakrantė jam davė daug kūrybinio ūpo. Deja, 1967 m. gale širdis sustojo plakusi, ir gražieji sumanymai nebebuvo įvykdyti. Velionis palaidotas Holly Cross kapinėse, Inglewood, Calif.

Jo šeima (žmona Monika ir sūnus Vitalis) ir artimieji bičiuliai, norėdami pagerbti jo, kaip poeto, atminimą, pasirūpė išleisti knygą, pavaizduojančią jo gyvenimą ir apimančią jo kūrybinį palikimą. Knyga neseniai pasirodė "Tau sesute" vardu. Redagavimo darbą atliko komisija: B. Brazdžionis, B. Raila, J. Švaistas ir Alė Rūta, kuri įdėjo daugiausia darbo, faktinai knygą suredaguodama ir palaikydama ryšį su dailininku bei spaustuve. Pačią rinktinę išleido poeto šeima ir specialus komitetas, tvarkęs administracinius reikalus: Dr. M. ir A. Deveniai ir arch. E. Arbas. Viniatėmis knygą papuošė ir meniškai apipavidalino P. Jurkus. Atspaudė Tėvų Pranciškonų spaustuve Brooklyne, N. Y. 1969 m. Irišta kietais viršelais — \$4, minkštais — \$3.

Knyga "Tau sesute" apima 270 puslapių. Pirmoje jos dalyje (1-65 psl.) sudėtos kalbos, pasakytos velionį laidojant, ir straipsniai, aptarią Praną Lembertą kaip poetą ir taurios asmenybės žmogų. Ilgiausias straipsnis, antrašte "Žmoniškumo kupinas lyrikas", parašytas Alės Rūtos. Jame autorė, pati rašytoja kūrėja, jautriais žodžiais pateikia biografinius Pr. Lemberto bruožius ir išnagrinėja poetinę jo kūrybą, rasdama, kad pagrindinis jos požymis yra švelnus lyriškumas ir kilni žmogiškoji idėja. Kiti autoriai, pateikę čia savo eulogijas bei nekrologinius rašinius, yra: kan. M. Vaitkus, Br. Raila, Bern. Brazdžionis, J. Švaistas, A. ir M.

Poetas Pranas Lembertas.

Deveniai ir E. Arbas. Be to, knygoje spausdinamas paties Lemberto žodis, pasakytas įstojant jam į Los Angeles Dailių Menų klubą. Tai savotiškas autobiografinis fragmentas ir kartu kūrybinis credo. Jis rodo, kad autorius galėjo gerai valdyti ir grožinės beletristikos žodį.

Toji knygos dalis gausiai iliustruota skoningai išdėstytomis puslapiuose Lemberto, jo šeimos ir jį supusios aplinkos fotografijomis.

Antrąją knygos dalį (virš 200 p.) sudaro Pr. Lemberto poezija, suskirstyta į 5 skyrius: Saulėtekliai, Baltija šaukia, Palūžę dienos, Miniatiūros ir Dedikacijos.

Tai yra eilėraščiai, įėję į jo išleistas du rinkinius, iš trečiojo rinkinio, palikto rankraštyje ir nebaigto redaguoti (vardas Palūžę dienos parinktas red. kolegijos) ir smulkūs proginiai dalykai, parodą autorių kaip malonų žmogų, mielą bičiulį, šiltą ir brangų šeimos narį.

Knygos pavadinimas paimtas iš garsiojo eilėraščio "Tau, sesute, puikios gėlės...", paplitusio žmonėse, net ir dabar Lietuvoje laikomo liaudies daina. Nesileidžiant į ilgesnius išvedžiojimus, tenka pasakyti, kad Lemberto eilėraščiai parašyti su didele meile gamtai, žmogui ir su giliu įsijautimu į buitės paslaptis. Dėl jų skambumo ir jausmingumo eilė kompozitorių yra sukūrę solo ir chorinių dainų; J. Gaidelis yra parašęs didesnę dalyką — kantatą.

Išleisdami šią knygą, šeima ir bičiuliai P. Lembertui pastatė puikų paminklą, daug vertesnę už akmeninius antkapius, kurie rodo, jog žmogus gimė ir mirė; šis paminklas rodo, jog žmogus gyveno, kūrė ir liko gyvas savo asmenybe ir paliktai dvasiniais turtais. (t. ir b.)

Pranas Lembertas, *Tau sesute*. Gyvenimas, kūryba, prisiminimai. Redakcinė komisija: Bern. Brazdžionis, Br. Raila, Juozas Švaistas, Alė Rūta. Išleido — Poeto šeima ir specialus komitetas. 1969. 270 psl. Iliustracijos ir meninė priežiūra — Paulius Jurkus. Iliustruota. Kietais viršelais — \$4.00, minkštais — \$3.00. Gaunama pas visus knygų platintojus.

Iš Venezuelos Lietuvių Bendruomenės XV visuotinio atstovų suvažiavimo Caracas mieste š. m. liepos 5 d.

J. Dirvelis skaito gautus sveikinimus. Pranešimą padarė pirm. inž. V. Venckus, ataskaitinį pranešimą padarė Vliko atstovybės Venezueloje pirm. J. Bieliūnas. Prezidiumą sudarė V. Backevičius, L. Gavorskienė, Petras Krikščiūnas (pirm.), A. Žalnierūnaitė, J. Gavelis.

XV annual convention of delegates of the Lithuanian Community in Venezuela, in Caracas on July 5th, 1969.

Ateitininkų Federacijos valdyba. I kairės (sėdi): kun. S. Yla, dvasios vadas, dr. J. Pikūnas, federacijos vadas, I. Damušytė, referentas spaudai; stovi: dr. K. Keblys, referentas sendraugiams, dr. R. Kriačiūnas, gen. sekr., A. Ruzgaitis, ref. studentams (Nuotraukoje nėra: dr. L. Bajorūno, reikalų vedėjo, ir R. Laniausko, ref. moksleiviams).

VEIDAI IR VAIZDAI

(Faces and Places)

A. L. T-bos atstovai: dr. V. Šimaitis (I iš kairės) ir inž. E. Bartkus, (III iš kairės) bendrame Baltų — lietuvių, latvių, estų, — tarybos posėdyje Washingtone.

Jurgis Kasakaitis,

Balzeko lietuvių kultūros muziejaus bibliotekos vedėjas, tvarką pagal mokslinę sistemą jo biblioteką, archyvus bei spaudos reikalus. Moka keletą svetimų kalbų, reiškiasi kaip gabus fotografas (muziejuje buvo surengta jo darbų paroda). Be to, B. kultūros muziejuje jis yra su-

Only a limited supply available of

LITHUANIAN MAPS

Compiled by J. Andrius,

with the technical assistance of Professors A. Salys, Stp. Kolu-paila, K. Pakštas, Drs. M. Braks, M. Gimbutas, and A. Šapoka.

A multicolored map of Lithuania Book map, in folder: \$3.50

Lithuanian Days Publishers
4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif.
90029

renęs ir vedęs lietuvių kalbos kur-sus. Už gražų darbą ir kultūros įna-šą į Chicagos miesto lobyną jis šį pavasarį burm. J. Daley pagerbta pripažįstant Chicagos garbės pilie-čiu.

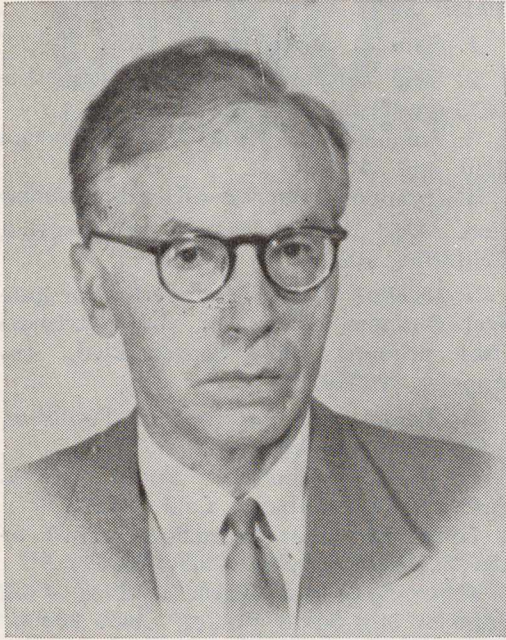
Iš profesijos diplomuotas teisi-ninkas Lietuvoje J. K. buvo teisėju.

J. Kasakaitis, lawyer, photo-graph and librarian of the Museum of Lithuanian Culture in Chicago.

LITUANIA gatvės pavadinimo Buenos Aires dalyje, Avellanedoje, proga Z. Juknevičius kalba prie seneniai pastatyto parapijos sodelyje paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę. Prie paminklo matyti Avellanedos ir Lanus burmistrai, vysk. Segura, kun. J. Petraitis ir kt. svečiai. Foto Kirstuko

In conjunction with Lithuania Street opening in Avellaneda section of Buenos Aires, the eminent guests attended a ceremony at the monument dedicated to the fallen for Lithuania's liberation.

Dr. Pranas V. Raulinaitis

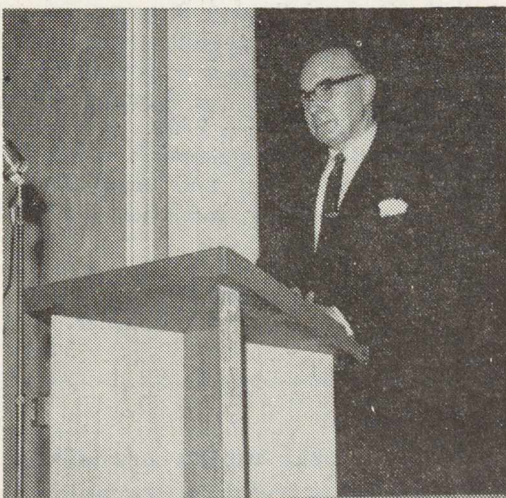
Spalio 13 d. Los Angeles mieste mirė teisininkas dr. **Pranas Viktoras Raulinaitis**, čia išgyvenęs apie 15 m., kur atsikėlė iš Australijos.

Gimęs 1885 m. rugp. 23 d., velionis buvo sulaukęs 74 metų amžiaus. Prieš trejetą metų palaidojęs savo mylimą žmoną Pauliną, profesorius Raulinaitis sunkiai beatgavo gyvenimo lygsvarą, o paskutiniu laiku jo sveikata ir visai pašlijo. Mirė nusilpus širdžiai.

Išsamaus straipsnio reiktų išminėti darbams, kuriuos P. V. R. yra dirbęs — jo biografija susideda iš tiek vardų ir datų, kad, rodos, tai kelių asmenų veikla — jis plataus masto valstybininkas, visuomenės veikėjas ir teisės mokslininkas, dirbęs daugelyje lietuviškų ir tarptautinių organizacijų, dalyvavęs politinėje veikloje, profesoriavęs universitete. Gilus intelektualas, rūpštus teisės nagrinėtojas ir žinovas, ramus visuomenininkas — visur juo, kaip autoritetu, galėjai pasikliauti.

Paliko sūnūs Algis ir Julius su šeimomis, kurie garbingai tęsia Raulinaičių šeimos tradiciją, tvirtai įsijungę į lietuvių visuomenę.

Kompozitorius Juozas Bertulis

Rugsėjo 13 d. Čikagoje mirė J. Bertulis, vienas judriausių vyresniosios kartos visuomenininkų ir muzikų.

J. B. buvo gimęs 1893 m. Joniškyje. 1914 baigė Žagarės vid. mo-

kyklą, 1928 Šiaulių gimn-ją. 1924-1928 m. studijavo muziką Klaipėdos konservatorijoje, kur vėliau mokytojavo, buvo inspektorium ir vicedirektorium. Kultūrinėje ir muzikinėje srityje reiškėsi kaip pedagogas mokytojas ir kaip organizatorius bei kūrėjas. Buvo chorvedžiu, dirigentu, akompaniatorium ir vargonininku. Parašė labai daug kompozicijų solo dainų, chorams ir didesnių dalykų (kantatų ir pn.). Pastaruoju laiku daug dirbo su jaunimu, parengdamas muzikos palydą vaidinimams, rašydamas dainų jų chorams.

Be to, velionis buvo Lietuvos kariuomenės savanoris kūrėjas, administracijos valdininkas ir priklausė Lietuvos kariuomenės veteranų sąjungai Ramovei.

J. Bertuliu pagerbti rugsėjo mėn. Balzeko Muziejus Čikagoje buvo suruošęs parodą, kur buvo išstatyta velionies įvairių jo gyvenimo momentų foto nuotraukos, pastarųjų metų bėgyje sukurti dalykai ir k. Prie parodos surengimo prisidėjo velionies duktė Ina Bertulytė-Brey, gyvenanti Seattle, Wash. (k. p.).

Rugp. mėn. Sydnėje, Australijoje, mirė **Kazimieras Kavaliauskas**, visą savo gyvenimą pedagogas, dirbęs Lietuvos gimnazijose, vėliau Vak. Vokietijoje ir Australijoje. Nuo 1924 m. reiškėsi kaip chorų mokytojas ir dirigentas. Sydnejuje vadovavo Dainos chorui, kuris kasmet surengdavo po koncertą, giedojo bažnyčioje per pamaldas. Atvykęs į Australiją, K. buvo Sydney Grammar School matematikos mokytojas. Turėdamas ilgametę praktiką, paruošė naują matematikos vadovėlį, (kartu su kolega mokytoju P. G. Riley.) Vadovėlį N. S. W. švietimo ministerija aprobavo kaip tinkamą V klasei.

K. Kultūros Draugija rengėsi paminėti V. Mykolaitį-Putiną; Dainos choras, vadovaujamas K. Kavaliausko, tarp kitų dalykų, parengė Sasnausko Requiem. K. Kavaliauskas, kalbėdamas apie choro pasirengimą, prasitarė: "Choras taip puikiai yra parengęs Sasnausko Requiem, kad ir aš norėčiau, jei man taip pagiedotų..." Po posėdžio, trims valandoms praėjus, K. pasijuto blogai, ir nuvežtas į ligoninę, mirė. Choras jo pageidavimą išpildė: laidotuvių gedulingose pamaldose pagiedojo Sasnausko Requiem.

Spalio 19 d. Chicagoje surengtas V. Mačernio 25 metų mirties sukakties minėjimas, kurio koncertinei daliai vadovavo ir muziką parašė D. Lapinskas. Solistai buvo A. Stempužienė ir B. Maciukevičius, aktoriai — L. Barauskas ir K. Baltušaitytė; taip pat bendradarbiavo daug studentinio jaunimo. Parengimas buvo įvairus, spalvingas ir panašėjo į kompozitoriaus D. Lapinsko koncertą ("Draugo" korespondento nuomone).

Be to, šalutinėse patalpose buvo surengta paroda, kur išstatyta V. Mačernio knygų, rankraščių, foto vaizdų.

Rengė ateitininkų korporacija "Šatrija".

ŽMONĖS, DATOS IR DARBAI

LIETUVIŲ DIENOS

Spalis

1969

Kompozitorius **Br. Budriūnas**, Chicagos "Dainavos" ansamblio užprašytas, sutiko parašyti operetę, kurios teksto autorium skelbiamas Anatolijus Kairys.

IV Dainų šventės repertuaran jau įtraukta B. Budriūno kantata "Lietuvos šviesos keliu" (700 egz. kantatos teksto ir gaidų jau išsiuntinėta užsiregistruvusiems choramams.)

"Draugas" (spalio 27 d.) skelbia, kad "Laisvosios Lietuvos" laikraščio konkursą parašyti romaną iš partizanų gyvenimo laimėjo **Jurgis Gliuda** už romaną "Altvarai ir giria" (Premija: \$1000). Jury komisiją sudarė: J. Žmiudzinas, M. Ramūnienė, Vyta. Tamulaitis ir kun. P. Gaida.

Dail. **A. Tamošaitienės** paroda spalio 9 — 19 d. vyko Ottawos Teatro meno galerijoje. Buvo išstatyta 30 aliejaus paveikslų.

Nuo spalio 27 d. iki lapkričio 21 d. Windsorso universiteto patalpose vyksta dail. **Antano Tamošaitio** dailės paroda. Dailininkas išstatė 25 aliejaus paveikslus. Katalogui žodį parašė Robert C. Pinto, University of Windsor.

POEZIJOS PILNATIS,

Bernardo Brazdžionio poezijos rinktinė jau atspausa ir atiduodama rišyklon.

Knyga turi beveik 600 puslapių, atspausa gerame popieriuje, iliustruota dail. Alfonso Dociaus grafikos piešiniais ir visų parinktų B. B. knygų viršelių fotografijomis. Knyga įrišta drobės viršeliais, su apilanku ir futliaru (mecenatams). Viršelis ir puikus apipavidalinimas taip pat dail. A. Dociaus. Visi mecenatai gaus pergamente dedikuotą ir autoriaus pasirašytą egzempliorių.

Los Angeles Dramos sambūris, kviečiamas vietos Balfo skyriaus, lapkričio 22, vakaro programoje stato J. Gliudos komediją "Kompiuterinė santuoka". Režisuoja Daila Mackialienė.

Iš Sovietų pabėgusio rašytojo **A. Kuznecovo** pasisakymų ištraukos į šį nr. nebetilpo; spausdinsime kt. nr.

LD LAIMĖJIMŲ BILIETĖLIŲ ĮSIGIJO IR ŽURNALUI PAREMTI AUKOJO:

ARIZONA

Po \$5.00 — E. Josen, A. Urbutis, Rev. A. Valuška.

CALIFORNIA

Po \$5.00 — L. Bagdonas, Bon Air Motel, P. Dovydaitis, C. Dubickas, A. Galdikas, V. Gilys, Ch. J. Gordon, B. Janulis, A. Janus-Hoyas, E. Jarašūnas, D. Jucas, J. Jurgilas, J. Jusionis, C. Kalowec, A. H. Kazakevičius, J. Kilmonis, V. Lapatauskas, P. Litvinas, A. Loguckienė, A. Lukšienė, S. Mačiulis, D. Mackiala, W. Maker, A. Malkauskas, A. Markevičius, G. Mažulienė, E. Mazys, D. Mekišius, J. Miliūnas, V. Noreika, M. Norwich, L. Oksas, Rev. A. Olšauskas, Rev. T. Palis, Rev. V. A. Palubinskas, S. Pauvienė, J. Pažėra, V. Prižgintas, J. Račius, J. Ramonis, L. Reivydas, J. V. Roland, G. Rukšėnas, A. Sabaliauskas, P. Sakas, D. Sealey, B. G. Skiman, B. Starkienė, A. Telyčėnas, J. Truškauskas, G. Tumas, V. Ūsas, D. J. Vailokaitis, J. Vainauskas, A. Valis, F. Valuskis, E. Vasiliauskas, E. Veimeris, L. Zaikis, B. Žemaitis, J. Žukas, S. Žymantas.

Po \$3.00 — J. Dženkaitis.

Po \$3.00 — J. Andrašūnas, T. Mickus, H. Mišūnas, A. Pransys.

Po \$2.00 — K. Deltuva, M. Paskus, V. Segevičius, E. Sepikas, T. Sereika, V. Staldnikas, F. Žukauskas.

Po \$1.50 — M. Kostka, Z. Shlakis.

Po \$1.00 — E. Balin, M. Barniškis, J. Gedmintas, R. Jasiukonis, J. M. Kalonis, T. Mickevičienė, A. B. Morkis, S. Stancelis, J. Walent.

Po \$0.50 — A. Adomėnas, K. Pažemėnas, J. Petronis, K. Rakūnas, O. Razutienė, D. Rudokas, A. Ruišys, A. Šatnerienė, B. Stančikas, V. Tamošaitė, J. Zacharka, L. Zalė.

COLORADO

\$1.00 — V. Beliajus.

CONNECTICUT

Po \$5.00 — B. Balčiūnas, J. Bannionis, J. J. Butkus, A. Jaras, P. Karosas, Lietuvių Klubas, E. Šerkšnas, N. Vadišius, J. Vališaitis, G. Žemaitaitis, Rev. S. Yla.

Po \$1.00 — R. Grajauskas, G. Kazlauskas, I. Ruseckienė.

(Bus daugiau)

Bon Air Motelis

1727 No. Western Ave.

Hollywood, Calif. 90027

Telef. HO 44154

Savininkai:

Ignas ir Viktorija Gurčnai

Vėsinami kambariai; kiekv. kambary nemokamai TV ir telefonas; yra kambarių su virtuvėmis; kieme šildomas maudymosi baseinas. Patogus susisiekimas autobusais ir automobiliais.

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Los Angeles, Calif.

L. BENDRUOMENĖS RADIO VALANDĖLĖ
Naujai įkurta nuo š. m. vasario 16 veikia
Stotis KTYM, banga 1460.
Sekmadieniais 5 — 5 val. 30 min. p. p.
Liet. Radijo valandėlės Klubo pirm. Stasė
Pautienienė, sek. J. Gedmintas, išd. Teklė
Šereikienė; vedėjas Stasys Paltus.
3786 Griffith View, Los Angeles, Calif.
Telef. 662-0244.

Baltimore, Md.

"RADIO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10 — 11 val. ryto
per FM radijo stotį WFMM 93,1 mgcl.
Programos vedėjai: **Albertas Juškus**,
4515 Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.
Phone: TUXedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore 27, Md. Phone: Circle 2-1779

So. Boston, Mass.

LIETUVIŲ RADIO VALANDA
Sekmadieniais 11 — 12 val. priešpiet.
AM 1430 klc., FM 107.9 megacyklų
WHIL Boston, Mass. 02155
Petras Viščinis, vedėjas,
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: 586-7209

LIETUVIŲ FONDAS

6643 So. Maplewood Avenue
Chicago, Illinois 60629
Tel. 778-2858 (A. c. 312)

Lietuvių Fondas laukia kiekvieno
mūsų įnašo — šimto ar tūkstančio.
Stokime į fondą su tokiuo įnašu,
su kokiu dabar galime — nelauki-
me, kada praturtėsime ar kada tu-
rėsime "atliekamų" pinigų. Fondas
sudaromas ne iš "liekanų", ne iš ne-
reikalingų pinigų, bet iš lietuviškos
širdies, iš lietuviybės reikalų supra-
tymo, iš aukos, kurią lietuviai skiria
Lietuvių ir Lietuvai dabar.

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE
INSURANCE

Jeif reikia apdrausti
namus, automobilį, gyvybę ir pn.,
pirkti ar parduoti nuosavybę,
Telefonuokite NO 4-2919
arba apsilankykite įstaigoje
4366 Sunset Blvd., Los Angeles,
California 90029.

LIETUVIŲ RADIO KORP. PROGRAMA
Seniausia liet. radijo programa Naujojoje
Anglijeje, veikianti nuo 1934 m. bal. m.,
vedama **Stepono ir Valentinės Minkų**, gir-
dima **sekmadieniais 1 val. — 1 val. 30 m.**
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzi-
ka, dainos ir Magdutės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127
Telefonas: AN 8-0489

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS
RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS
Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio
10 val. — 11 val. priešpiet.
Šeštadienį ir sekmadienį 8:00 — 9:30.
"Vakaruškos" pirmad. vak. 7:00 — 8:00.
Visos programos iš
WOPA stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629
Tel: HEMlock 4-2413.

MARGUTIS

Seniausia liet. radijo programa Amerikoje.
Įsteigta muz. A. Vanagaičio 1928 m.
Kasdien 8 val. — 9 val. vakaro
(išskyrus šeštadienius ir sekmadienius)
Programos vedėjas **Petras Petrutis**.
Transliuojama iš nuosavos studijos
2422 W. Marquette Rr., Chicago, Ill. 60629
Telefonai: GR 6-2242; GR 6-2271.

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Prorama
TĖVYNĖS GARSAI
Girdima penktadieniais 8—9 val. vakaro
per WXEN-FM stotį 106,5 mc..
Vedėjas **Juozas Stempužis**.
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telef.: 382-9268.

Detroit, Mich.

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė
girdima kiekv. šeštad. 3 val. — 4 val. p.p.
iš Detroito stoties WJLB — 1400 klc.
Pranešėjai: **Patricia Bandza**, tel. 278-3265;
Algis Zaparackas, telef. 549-1982.
Vedėjas **Ralph Valatka**.
1576 Lesure Ave., Detroit, Mich. 48227.
Telefonas: 273-2224.

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE

WQRS-FM stotis. Banga 105.1 mc.
Sekmadieniais 8 val. — 9 val. ryto.
Išlaiko Radijo Klubas.
Klubo pirm. — inž. **Vacys Urbonas**.
17175 Gaylord Ave., Detroit, Mich. 48240
Telefonas: KE 7-9642.
Programos redaktoriai ir pranešėjai:
Jonas Kiščiūnas — 846-4245; **Kazys Ge-
gelis** — 535-6683; **Rožė Ražauskienė** —
278-1353; **Stasys Garliauskas**—TA 6-1385;
Antanas Janušis — VE 5-8317.

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"
Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WBMI - FM 95.7 mc.
Kiekv. sekmadienį 12 val. — 1 val. p. p.
Programos vedėjas **A. Dragūnevičius**.
273 Victoria Rr., Hartford, Conn.
Telefonas: CH 9-4502.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda
girdima kiekv. šeštad. 5 — 6 v. p.p.
iš New Yorko stoties WEVD — 1330 klc.
ir 97.9 meg. FM.
Direktorius **Jokubas J. Stukas**,
1016 Schleifer Rd., Hillside, N. J. 07205.
Tel.: 289-6878 (Code 201)
Kultūrinė lietuvių radijo valanda anglų k.
per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM
pirmad. vak. 8:00—9:00—89.5 mg.
Vedėjas **J. J. Stukas**.

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį
nuo 8 iki 9 val. ryto
iš WHBI stoties 105.9 FM banga.
Adresas: **Romas Kezys**, 62-15 69 place,
Middle Village, N.Y. 11379.
Telefonas: TW 4-1288.

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS
Stotis WTEL — 860 kilocycl.
Šeštadieniais nuo 1:30 iki 2:30 p. p.
Kultūrinės apžvalgos, žinios, vietos kroni-
ka, muzika ir skelbimai.
Programas tvarko ir praveda
redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas"
1203 Green St., Phila., Pa. 19123.
Telefonas: PO 5-0932.

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. — WPIT - 730 klc.
Sekmadieniais 12 val. — 1 val. p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Dargiai.
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill R., Pittsburgh, Pa. 15216

Rochester, N. Y.

Kultūrinė lietuviška valandėlė
Sekmadieniais 9—9:30 val. ryto
per WCMF-FM, 96,5 mc.
Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas.
Klubo valdyba: **Pr. Puidokas**, pirm., 580
Wilkins St., (14521); **A. Cieminis**, vicep.;
R. Kiršteinis, sek. 229 Nester St. (14621);
V. Žmuidzinis, išd., **L. Laukaitienė**, narė.
Programų vedėjai: **O. Adomaitienė**, **A. Ciemi-
nis**, **V. ir N. Draugeliai**, **A. Dziako-
nas**, **St. Ilgūnas**, **R. Kiršteinis**, **Br. Krokys**,
V. ir B. Litvinai, **J. Šipaila**, **D. Čiurilienė**,
V. Žmuidzinis.

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIO PARTIJA
WBRY, Waterbury, 1590 kilocycles.
Kiekvieną šeštadienio vakarą 6:10—7:00.
Programos vedėjas ir direktorius
John D. Adams (Adomaitis).
5 Harriet Ave., Waterbury, Conn. 06708.
Telefonas: 753-8898.

Montreal, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną šeštadienį 10 — 10:30 val. vak.
CFMB stotis — Banga 1410.
Programos vedėjas **L. Stankevičius**.
1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada
Telefonas: 669-8834

Toronto, Ont., Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Radijo programa girdima
kiekvieną šeštadienį 3:30 — 4:30 p. p.
iš Oakville stoties CHWO — banga 1250.
Programos vedėjas **Jonas R. Simanavičius**.
175 Parkside Dr., Toronto 3, Ont.
Telefonas: 534-1274.

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS
Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku,
41,15 ir 50,34 metry bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius**.
Circonvallazione NOMETANA 162.

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje.
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vakarą 20:15 - 20:30 Lietuvos laik.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metry.
Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas**.
Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

MALONĖKITE TUOJAU PRANEŠTI
APIE JŪSŲ RADIO PROGRAMŲ LAIKO,
ASMENŲ, ADRESŲ IR KT. PASIKEITIMUS.

**STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGE-
MENT AND CIRCULATION** (Act of October
23, 1962; Section 4369, Title 39, United
States Code).

1. Date of filing. 9. 17. 1969.
2. Title of publication. LIETUVIŲ DIE-
NOS / LITHUANIAN DAYS.
3. Frequency of issue. Monthly except
July and August.
4. Location of known office of publica-
tion. 4364 Sunset Blvd., Los Angeles,
California 90029
5. Location of the headquarters of gen-
eral business offices of the publishers
(Not printers) 4364 Sunset Blvd., Los
Angeles, 90029.
6. Names and adresses of Publisher,
editor, and managing editor.
Publisher **Anthony F. Skirius**, 949 E.
Amherst Dr., Burbank, Calif. 91504.
Editor **Bernardas Brazdžionis**, 2210 In-
dia St., Los Angeles, Calif. 90039.
Managing editor **Juozas Andrius**, 1443
Franklin St., Santa Monica, Calif. 90404
7. Owner (if owned by a corpora-
tion, its name and address must be stated
and also immediately thereunder the name
and addresses of stockholders owning or
holding 1 percent or more of total amount
of stock. If not owned by a corporation,
the names and addresses of the individual
owners must be given. If owned by a
partnership or other unincorporated firm,
its name and address, as well as that of
each individual, must be given.) **Anthony
F. Skirius**, 949 E. Amherst Drive, Burbank,
Calif. 91504.

8. Known bondholders, mortgagees,
and other security holders owning or hold-
ing 1 percent or more of total amount of
bonds, mortgages, or other securities
(If there are none, so state). None.

9. For completion by nonprofit organi-
zations authorized to mail at special rates
(Section 132.122, Postal Manual) The pur-
pose, function, and nonprofit status of
this organization and the exempt status
for Federal income tax purpose.

x Have not changed during preceding
12 months.

10. Extend and Nature of circulation.
A. Total no. copies printed (Net press
run). Average copies each issue during
preceding 12 months. — 2900. Single
issue nearest to filing date. — 2700.

B. Paid circulation. 1. Sales through
dealers and carriers, Street vendors and
counter sales. Average no. copies. —
200; Eingle issue... — 100. Mail sub-
scription — Average no. — 2500; Single
issue... — 2400.

C. Total paid circulation. Average.. —
2700; single issue.. — 2500.

D. Free distribution (including samples)
by mail, carrier or other means. — Aver-
age no.... — 100; Single issue. — 100.

E. Total distribution (sum of C and D).
— Average no. — 2800; Single issue... —
2600.

F. Office use, left-over, unaccounted,
spoiled after printing. — Average no...—
100; Single issue... — 100.

G. Total (Sum of E & F — should equal
net press run in A). — Average no.—
2900; Single issue... — 2700.

I certify that the statements made by
me above are correct and complete.

(Signature of editor, publisher, business
manager or owner).

Anthony F. Skirius
Publisher

Pakeitę adresą, tuojau praneškite,
kad nesusitrukdytų žurnalo
siuntimas.

LD administracija dėkoja visiems,
kurie neraginami atsiuntė 1969 m.
prenumeratos mokėstį; prašome ir
kitus nedelsiant atsilyginti; skolos
sunkina žurnalo leidimą.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

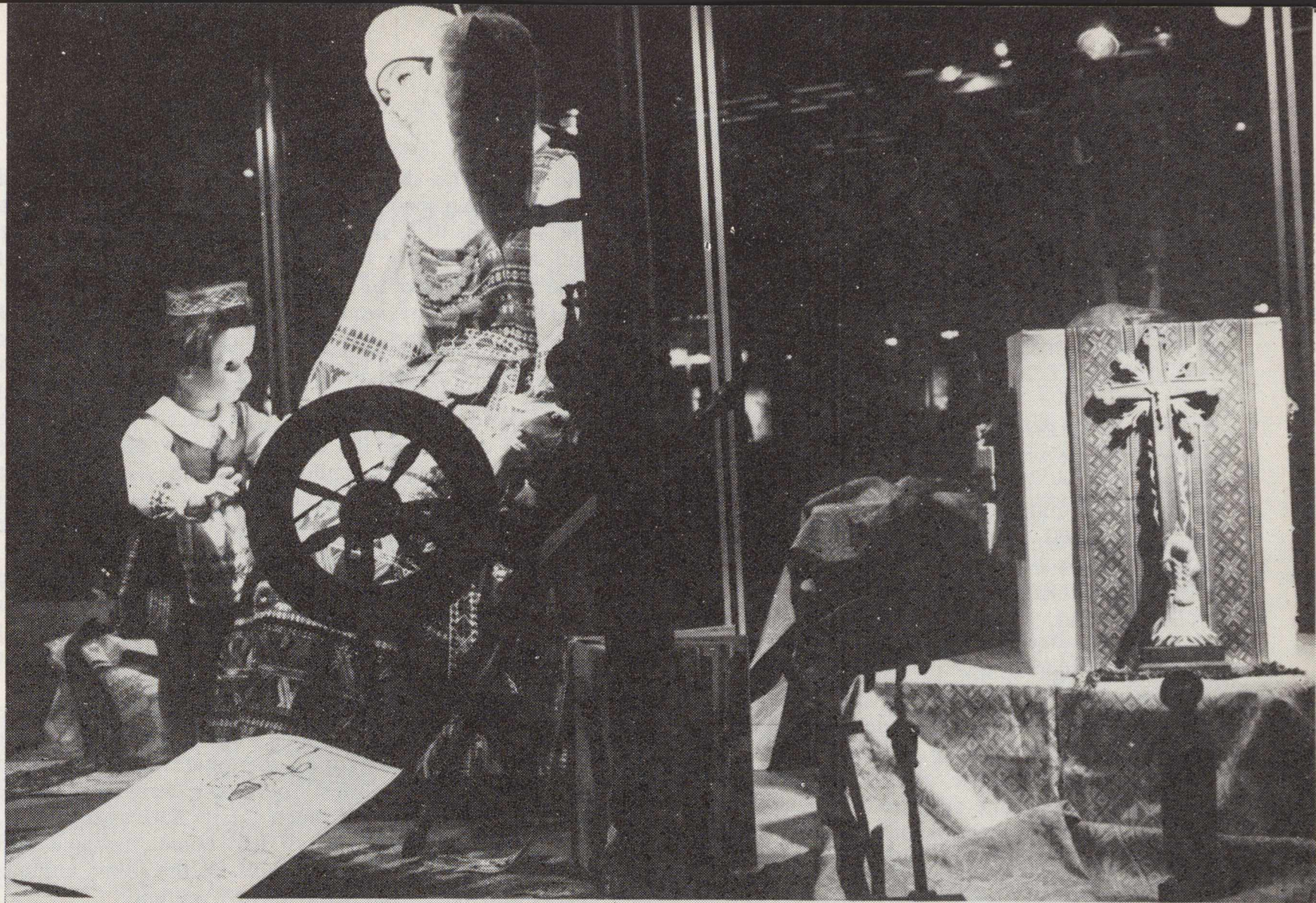
October

1969

Part of Lithuanian folk art exhibit in the Hartford Constitution Plaza that took place in second half of August. (More — page 21).

Dalis lietuvių liaudies meno parodos, kuri įvyko Hartfordo Constitution Plaza patalpose rugpiūčio 16-30 dienomis.

Daugiau žiūr. 21 psl.

Congressman Edward J. Derwinski (R-4th, Ill.), a member of the House Foreign Affairs Committee reports that the Voice of America will adjust its broadcasting programs to the Baltic States so that the hours of broadcasts to Lithuania, Latvia, and Estonia will not be sharply curtailed.

Derwinski released a memorandum that he personally delivered to Mr. Kenneth R. Giddens, newly appointed head of the Voice of America. Mr. Giddens advised the Congressman that despite budgetary problems in the agency, every effort would be made to avoid reducing the amount of broadcasting to Lithuania, Latvia, and Estonia.

Congressman Derwinski is communication with nationwide organizations representing peoples of the Baltic States and he will continue to pursue this matter.

The memorandum which Congressman Derwinski submitted to the Voice of America dramatizes the validity and importance of carrying on broadcasts to the Baltic States of Lithuania, Latvia, and Estonia.

This is its text:

It would be

A Tragic Mistake

It would be a tragic mistake for the Voice of America to reduce the time of broadcasting to the Baltic States, or for that matter, reduce broadcasting time in non-Russian languages within the Soviet Empire.

One effect of the reduction of non-Russian language broadcasts would be to indirectly help the government of the Soviet Union in its constant efforts to "Russify" the non-Russian peoples within the Soviet Union.

The immediate question of curtailment of broadcasts in Lithuanian, Latvian and Estonian is of special significance since the U. S. does not recognize the incorporation by the Soviet Union of the three Baltic States.

The cutting back of broadcasts to the Baltic States could be interpreted by Soviet authorities as lessening of interest in the legal status of the Baltic nations and this could not help but have a demoralizing effect on the population there.

It must also be noted that this action would adversely affect the Administration's status among Americans of Lithuanian, Latvian and

Estonian extraction, and in anticipation of a further retreat Americans of Ukrainian, Polish, Hungarian and other Eastern European backgrounds would wonder where the axe would fall next.

Any objective study of the conflict in Southeast Asia, the Mideast dispute, and subversive and guerilla episodes in Africa and Latin America points to the Soviet Union as the major culprit. The one segment of the population in the Soviet Union which glories in the alleged achievements of the Soviet state is the Russian people. The non-Russian peoples of the USSR are captives of Communism and of Russian imperialism. We should accentuate rather than decrease our communications to the non-Russian areas of the Soviet Union. USIA, and the Voice of America in particular, should take the offensive and strike at the Achilles Heel of the Soviet Union.

We suggest that readers give their support this matter by addressing letters to officials of USA Information Agency, or "Voice of America, in Washington, DC.

THE MAYOR'S GOAT

A story by Česlovas Grincevičius

THIS STORY, LIKE MANY OTHERS, begins with the words: once upon a time, in days of yonder, that is in the good days. Actually, this happened not quite so long ago; those who know, say that it happened maybe just before two centuries, or perhaps even a little earlier.

The city of Kėdainiai, weakened by frequent battles and attacks, had stopped competing with Vilnius and other large cities for overall importance, yet it still had enough spunk to excel at times in some particular field, to tower over the other districts of Lithuania in some special endeavour. And so at a time when through God's blessings, through Prince Radvilas' * will and the citizens' acceptance, Izidor Jaugėla was elected the city's mayor. Kėdainiai gained fame not by some mere trivial curiosity but through a tower clock of its own. Yes, precisely because of this miraculous clock in the tower of the City Hall. The City Hall stood in the center of downtown, near the square and next to a monstrous Calvinist Church with four towers, and it still stands there today. As befits the residence of the head of the town, the City Hall was adorned with a tall steeple tower within which the much talked-about clock was installed. That clock was adding glory and fame not only to Kėdainiai, but to all of Lithuania.

In those times, very few European cities had a luxury as great as that of a mechanical clock. But thanks to Prince Radvilas, a foreigner artisan, Christian Sieben Nieczky, a master of clocks, was invited to Lithuania with his apprentice Makselis. He came from Tilžė or perhaps even from Nuremberg, in order to put up in the tower here a clock of the best possible performance.

All summer long, the master with his assistant, and a few other commonplace helpers, worked like slaves, hammering, screaming about, swearing, shoeing off the children, and they accomplished the miraculous clock. And what do you know! It emerged exactly as some knowing people had been talking and rumouring about it: not only did the clock show correct time and chime beautifully through and beyond the city, but it also performed such wonders that people would drop their work every hour and run to the square and gaze at what was going on in the tower.

Here is what was happening high up there: every hour, a certain door atop the clock would open, and a little old man, carved from wood or moulded from who knows what sort of material would come out into full view, carrying a mallet on his shoulder. And then, according to the designs of Hans Christian Sieben Nieczky, the master from Tilžė or maybe even Nuremberg, our old man with all his might would start striking the bronze bell with his mallet as many times as the green hands of the clock below him were showing hours. The din of the bell resounded throughout the city, as did the fame of the city throughout the whole country.

This is not the end yet, far from it. What comes next is most important and most interesting: just when the old man is about to strike the bell with his mallet for the last time some white wooden creature, horrible goat with curved horns would sneak up behind him and butt the good man in the back at every single hour. What was left for the old man to do but to turn round and pound back at the monster there with the mallet? The creature, in turn, would swing around, too, and disappear to where he came from. Naturally, the old man would go after

the goat. The show was over, the trap-door banged closed. Then one hour's intermission during which the laughter of a satisfied audience kept ringing without end. The city had acquired not only bread but also a new form of entertainment.

This ceremony would continue day and night for months and years, in rain or snow, for crowds or empty space. In the first months, the crowds of viewers were over-dense, later it was just hard to get a good look during market day or a church feast. Youth planned dates near the clock in the evening. Mothers threatened naughty children that they would give them away to the mischievous goat. It is said that even the bishop of Vilnius and the military palatine of Trakai had come to view the clock.

This clock with its old man and goat might have remained to our days if it were not for the doings of another unimaginably mean and stupid kid-goat that brought about the destruction of the Lithuanian celebrity.

The story about this other goat should also be started at the beginning: once when our revered mayor Izidor Jaugėla was visiting the estate of Kampai, he brought home an almost full-grown female goat. He liked this kid goat very much for its hot temperament. On the farm from which it had come, the goat had grown up used to fighting with all the other animals night and day, even with its own parent.

"I don't know what to do with her," complained Nivinskas, her owner to Mr. Jaugėla. "Her ancestors were like other goats. Apparently the signs of flames in the sky the night of her birth have been of influence."

Jaugėla had not much faith in signs of flames, but since he liked the goat, he gladly took her home. This was just what the mayor needed, a creature that could alone take care of an incidental trouble maker.

The goat took a liking to everything in the town: the tall buildings the like of which she had not yet seen, the chime of the bells, and the crowds of the nicely-dressed people. But what's this? The mayor wants to keep her in that closed yard? No, he surely must be joking.

The inhabitants of the yard turned out to meet the newcomer. The absolute dictator of the yard, Pukis, the dog, introduced himself first. Before he was able to express his surprise over the new occupant, however, he sensed horns being dugged into his side and was darting away howling into the street and only returned cautiously after dark. The cat, Niurna, recognized the situation for what it was, eyeing it from the warmth of its cosy room-corner, and jumped outside as fast as possible and into the chestnut tree. Whereas how the hens suffered! How long it took the wind to sort their feathers, count them, scatter them throughout the fields!

And do you think the goat would remain in the yard: before the count of three, she was already on the other side of the fence.

"Oh, the Nevėžis river is so wide, and what a different world there must be on the other side!"— the woolly-white kid goat was rejoicing as it admired the river's current.

Her first desire — to get to the other side — was not so easily to be accomplished: she took just one step into the river and found the water reaching up to her beard, she tried this over again: once more a step and again the same — with no better results.

"This is almost a sea, you can't even wade through it," she was screaming and trembling more from anger than from cold.

"You crazy kid, you must be a peasant," she heard the laughter of a few other goats behind her.

They had not even finished speaking their wisdom about the river before their sides were aching with pain from the sharp tips of the kid's horns.

"Why, you fool," screamed an older goat, scaring even the birds to fly away.

Then preparations began for a decisive combat

BOOKS & PERIODICALS

Challenging "The Conspiracy of Silence"

The June-July issue of *IMMACULATE* is dedicated to the Captive Nations:

"but a feeble attempt at covering a subject that is incomprehensible, both in terms of human suffering and eternal implications", say the editors.

The modesty of the Franciscan Friars is most commendable as it sets forth at once the overwhelming, gigantic dimensions of the task of coming to grips with atheistic Communism, and reveals its "truly diabolical" propagandistic character (Pope Pius XI, *Divini Redemptoris*, 1937).

Whereas the issue itself, 60 pages of fine print on fine paper with illustrations, is a marvellous example of how much — modesty notwithstanding — can be accomplished with just one single effort. To name but a part of the articles:

1. **Silent Church Behind the Iron Curtain**, by Msgr. John Balkūnas. (Conditions in 9 European countries; from Congressional Record).

2. **St. Michael Church in Vilnius, Lithuania**: photo of the church fitted out by the Communists for a show room for sanitary installations

3. **From Katyn Forest to South Vietnam** (Article).

4. **The Lithuanian panel on display at St. Peter's church, Kenosha, Wisconsin and Exhibit of the Captive Nations** organized in conjunction with **MacArthur Freedom Association** (See also "Lithuanian Days", February issue, p. 21: *Stir the Conscience of the World and the Conspiracy of Silence*. This Association is performing great pioneer work in furthering the causes of Captive Nations and promoting their Exhibits. Director Mr. John Cross has this to say:

"One Sunday morning in a parish enables us to contact from 1500 to 3000 people who hardly ever hear an Anti-Communist message. From experience we know that anti-Communist lectures at local public halls brings about 50 people, mostly those who already are informed... Why just 50 when with less effort and less expense 2000 or more can be reached?"

"An entire community can even be aroused with little more time and energy devoted by organizing a three-day "Congress of the Church in Distress" with the Exhibit of the CAPTIVE NATIONS included — as was accomplished in Koenigstein, Germany."

5. **The Steeple of Agenskalna**. (a story by Mr. & Mrs. Armstrong about Riga, Latvia, in 1961).

6. **Two Heroic Priests: Rev. R. Wurmbrand, and a Lithuanian priest whose fate in Vorkuta is depicted** by John Noble.

7. **Lithuania, a typical example of Communists' War Against God**. (Condensed from "Religious Conditions in Lithuania under Soviet Russian Occupation, by the most Rev.

Turn to page 19

between the goats and their new-come stranger.

We shall not enter into detail how this incomparable battle was fought out. It is only that a few moments later none of the elders were to be found on the battle-field any more, while the kid youngster was feeling as though no combat had started yet.

Slightly afterwards, the kid-goat had its second important encounter with a well-mannered little dog and threupon with two of its friends, old veterans of the town.

What a loss to those who missed to see that fight: how our indomitable goat dexterily toppled the two veteran fighters whirling into the river. These poor de-wreathed heroes!

"Save yourselves if you still can!" whelped the battered dogs running past their playmates. "If one of you wants to see a live demon, hurry over to the Nevėžis, he's there and in goat's clothing."

Ere the sun had set our goat had many more pleasant and memorable meetings with other visitors of the riverside which are not recorded here. Only the sparrows, as we are told, had presented a meager acquaintance: they could sit perched in the treetops whistling down their insults — and beyond reach. Just imagine those shameless, coward, rawhide creatures.

Back home the goat was pleased to find out that the mayor had already heard of her adventures and he met her proudly patting his pet.

The next day, early in the morning, the goat was already on the river bank. She again met some unknown and unfriendly goats and beyond the town she saw herds of sheep and cattle. All that work! If it weren't for those dumb shepherds all those sheep and cattle would have remained corpses lying in the fields (that's what the goat thought, on her way home and a bit crippled herself, but we won't deny her the right of her thoughts!).

The goat became quickly well-known along the river banks. Everyone talked about her hot temper, her aggressiveness towards anyone that crossed her path. The village children would gather together to tease her. This was a difficult confrontation for what could a single poor goat do against a mob of children who threw rocks at her or drenched her with water.

Once, after one of these unsuccessful riverside meetings, the goat was retreating and found a chance to display her bad temper on Abraham. This quiet old man was sitting in the doorway of his store, rocking, and mumbling as he read the Holy Book to himself. Suddenly, he saw something looming before him, a tall white threatening creature, not unlike a high chimney. Never had he seen anything as monstrous before. He hardly had a chance to be frightened: already the chimney had collapsed upon him and he was lying on his back with a sharp pain in his side. He saw horns over his head and he knew what had happened. Oh, how he didn't want such an unhonorable death!

"People," Abraham began shouting when he was reassured he was still alive. "Help me!"

And someone did come into the store and found the old man writhing in pain between peppers, biggels and honey-cake on the floor. The goat wasn't there anymore. She was pushing about on the other side of the town square; wasn't it with the pharmacist? (That much is known that she had suffered stick beatings this time).

The story keeps silent and tells us no more whether our heroine had any further fights or victories that day. It is just known that the following conversation with the mayor took place that evening:

"I hear bad things about you, my tender-woolly one. Be more thoughtful," announced the mayor in a dignified tone.

"I don't care what the town says!"

"Remember that by your 'fun', you are not only hurting your name, but my name and my high po-

THE HEART AND A STONE

By Gražina Tulauskaitė

**When I gaze at the couple of dove birds
That keep uttering love on the plaza,
How I wish we were they speaking love words:
A pity we aren't — for that matter.**

**As my gaze turns on sun with its splendors
Or the moon I admire and the stars:
Where's the road that above to them wanders,
For I'm stretching my wings not my arms.**

**Then I stare at a stone and I ponder:
Though you're hard, grave and cold and so silent,
Yet I'd too find a place here or yonder
If as stone in this world I were styled.**

**No console gets my heart from a cornblue
Nor complains it its woes to a daisy —
For their wreaths raised in pride never flew
Only lay trampled down at the wayside.**

From the Lithuanian
into English rendered by

A. Milukas

sition, uncouth creature," Mr. Jaugėla began raising his voice.

"Would it better serve your good name if I be like the Cipkė's, the driver's, horse walking alongside fences with my head hung down?"

"Do you understand what I am saying!" shouted the official. "I forbid you to go on acting like this, and that is all there is to it!"

"O, so this is how it is! You can do whatever you want with me, yet I cannot even raise my head to look at the sun without your approval."

"You stubborn crank! That's why you are what you are — a goat. You don't understand how much authority I have over you. If you keep on acting and talking with me like this, I'll close you in the barn and tie you up."

"I don't want to be tied down in this free city. And if you ever do that to me, I'll scream and protest and I'll tear down the barn to pieces!"

"Be quiet and don't talk back to your superiors. You know I can put you in jail. At this time there is only one miscreant in our jail and the guards don't have anything to do. To their joy, you'll be the second prisoner," the city head was proclaiming his orders according to the laws and paragraphs."

"For some reason I cannot hear very well, so if you said something important it did not help any," and with this the horned creature turned away its head.

"Take care of your stupid skin and those even more stupid horns."

"Meeeee".

Do you think that after this weighty discussion the goat acted in a more becoming manner? Of course not! She returned the next day even more tattered, more exhausted, and do you think she felt any remorse — no, none at all. She felt sheer joy at her new accomplishments rather and she could not even keep her quiet.

To be continued.

V. Brizgys, exiled auxiliary Bishop of Kaunas, Lithuania).

8. "Liberal" Churchmen: Dupes and Defenders of Communism, by John Regis.

9. Back Cover: "One day, you will see the statue of the Immaculate in the center of Moscow atop the Kremlin." — Fr. Maximilian Kolbe.

The appeal of the editors of The Immaculate is that with the purpose of breaking the "Conspiracy of Silence" surrounding the persecution of our brothers and sisters in Christ they have struck up a friendly collaboration with MacArthur Freedom Association and Cross Publications. They have produced this impressive **Captive Nations issue**. And they would now appreciate a note of response from all the readers so that no one remain silent in view of the great tragedy of Communism.

A. M.

The Immaculate. Published monthly (bimonthly June-July) by the Conventual Franciscan Friars at the Franciscan Marytown Press, 8000 39th Avenue, Kenosha, Wisc. 53141 Subscription \$3.00 per year. Individual copies: 30c.

Extra copies of this Captive Nations issue of The Immaculate are available by writing to: The Franciscan Marytown Press, 8000 39th Ave., Kenosha, Wisc. 53141; single copies up to nine 50c each; ten to 99 copies 40c each; 100 or more copies to one address 30c each.

AGELESS DESCRIPTION OF COMMUNISM

Page 4 of report No. 2290 of the House of Representatives, USA, January 17, 1931, gives this definition of Communism:

"A world-wide organization advocating:

1) Hatred of God and all forms of religion;

2) Destruction of private property and inheritance;

3) Absolute social and racial equality, promotion of class hatred;

4) Revolutionary propaganda through the Communist International, stirring up Communist activities in all countries in order to cause strikes, riots, sabotage, bloodshed and civil war;

5) Destruction of all forms of representative government, including civil liberties, such as speech, freedom of the press, of assembly and trial by jury;

6) The ultimate and final objective is by means of world revolution to establish the Dictatorship of so-called proletariat into ONE WORLD UNION of Soviet Republics with the capital in Moscow, the U.S.S.R."

1. 2. Latvia and Estonia also overprinted Russian stamps to commemorate the liberation of the Bolshevik occupation in July, 1941. Two stamps shown here. — Latvia ir Estija taip pt perspausdino rusiškuosius pašto ženklus paminėti išsilaisvinimui iš bolševikų okupacijos 1941 m. liepos mėn. Du tokie p. ž. čia matomi.

3. In August 1941 in Lithuania there were German stamps with Hindenburg used and without overprinting. Which such stamp was used in Lithuania, one can determine only by the postmarks. — Rugpiūčio mėnesyje Lietuvoje okupacinė vokiečių valdžia pradėjo vartoti vokiškus pašto ženklus su Hindenburgo atvaizdu be jokio perspausdinimo. Koks pašto ženklas buvo vartojamas Lietuvos teritorijoje, galima matyti tik iš pašto antspaudo.

4. Also German official stamps with Swastika were used in Lithuania. Here a stamp postmarked SCHAULEN, Deutsche Post Ostland. — Greta kitų Lietuvoje vokiečių paštą vartojo ir tarptautinius pašto ženklus su svastika. Čia parodytas 3 pfenigų p. ž. yra antspaudo naujai įvestu vokišku štampečiu SCHAULEN (Šiauliai).

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

By A. Bernotas

Part CXIX

In the first days of July 1941 a German "Zivilverwaltung" was imposed upon Lithuania. The Lithuanian territory was incorporated into a so-called Reichs-Commissariat of OSTLAND, that comprised also the territories of Latvia, Estonia and White-Russia, with its seat in Riga, Latvia, and the Reichs-Commissar of which was H. Lohse. The entire Lithuanian territory was divided into four areas each headed by its own commissar, and the general-commissar of all was A. von Renteln, residing in Kaunas. On August 9, 1941, the Temporary Lithuanian government ceased to exist, and the Zivilverwaltung downgraded it into an auxiliary Lithuanian Council, lead by its first councillor, General Kubiliūnas, with other respective councillors for the several branches of administration. The new ersatz form of self-government — the Lithuanian Council — had closely to cooperate with the Zivilverwaltung and fulfill its orders. To be sure, that these orders, the "Befehls", are really obeyed, Zivilverwaltung additionally appointed to each councillor its own German advisers. To a certain extent and in local affairs some administration functions in the country — the courts and police — remained in Lithuanian hands.

The jurisdiction of the General Commissar, though, prevailed in affairs of German residents and of the Jews. Soon, already in middle of August, 1941, all Lithuanian residents of Jewish descent were picked up by the Nazis and concentrated into ghettos, which were installed in all larger cities of the country. Jewish properties, businesses and belongings were confiscated by the Nazis themselves. All Jewish residents had to carry a yellow "David Star" on their clothings and could not leave their ghettos without a special permission. Those permitted to leave the ghettos were only the professionals and labourers, needed for the German military offices and establishments. Even those people were not

permitted to walk on the sidewalks, but they had to use the sides of the streets. A couple of months later the majority of the ghetto population (women, children, aged and disabled persons) were transported by the Nazis to unknown destinations or shot to death in some desolate spots. Those able to work, the "useful" Jews, were kept on in the ghettos, but their numbers were shrinking daily. Thus Lithuania lost many thousands of its Jewish minority, which had been enjoying their living and trading peacefully in the country for centuries.

Zivilverwaltung at once started to re-order the entire economical structure of Lithuania to suit their requirements of the war-time. Various factories, businesses, establishments and larger farms, which were nationalized by the bolsheviks, were not returned to their former owners or corporations, but were operated by the Germans themselves or controlled by them, installing German-descent persons in charge or as trustees — mostly former repatriants, returned from Germany. Farms, whose owners were deported by the bolsheviks, were mostly administered by Germans too. Those farmers that kept to their expropriated homesteads were overlaid with high contributions to the German war-machine, although the collecting of their farm produce was not as ruthlessly executed as by the bolsheviks, and the farmers could find ways to avoid paying those contributions to the full. Only in the territory of Vilnius was there a demonstration of some terror-acts to scare the populace. Food and clothing were rationalized and all residents of the towns received their food and clothing ration cards. The rations were meager and the town-people could not well survive on them and were forced to travel to the villagers to seek food in exchange for money or some other goods. Yet, despite all restrictions, living was possible.

(To be continued)

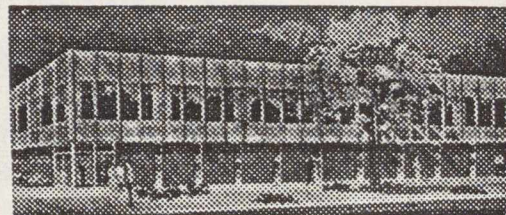
DIVIDENDAI MOKAMI KAS 90 DIENŲ UŽ VISAS TAUPYMO ŠĄKAITAS

TAIP

TAUPYDAMI PAS MUS, JŪS GALITE PASIRINKTI TAUPYMO RŪŠĮ, KURI JUMS PATOGIAUSIA... TAI NEDELSDAMI PASIŪSKITE ČEKĮ DABAR.

5 1/4% UŽ TERMINUOTUS INDELIUS \$7,500.00 ar daugiau

TAUPYMO ŠĄSKAITOS IKI \$15,000 APDRAUSTOS F.S.L.I. ĮSTAIGOSE.

ST. ANTHONY

SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAUŠKAS
sekretorius

Tel.: (312) 656-6330 Ir 242-4395

LADIES AND GENTLEMEN

Remarkable Discovery

Hair formula JIB is Patented in Switzerland and Registered in U.S.A. and Canada, Europa, Germany, Austria. It cures Dandruff, Falling Hair, Itching scalp, Splitting ends, Strengthening Hair, Root growth, and restoring NATURAL HAIR COLOR.

Using JIB you will never be bald or grey. 100% Guaranteed.

Listed in Druggist Red-Blue Book. JIB Medicine Liquid 8 oz. A 16 week supply \$5.50. Money Order, P. P., Send today — JIB LABORATORY

1437 So. 49th Avenue, Cicero, Ill. 60650

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President

2555 W. 47th St., Chicago 32, Ill.

IN MEMORIAM OF LITHUANIAN AVIATOR MARCINKUS, EXECUTED BY NAZIS

Captain Romas Marcinkus, the famous Lithuanian aviator and football star, reached Great Britain 25 years ago, during the days that France was overrun by the Germans and his own country by Russians. With the rank of lieutenant he joined the Royal Air Force and entered his war pilot career fighting the Germans in air battles.

After he was shot down and taken prisoner in Germany he participated in an attempt with his many fellow officers to escape from prison camp. The attempt did not succeed and Marcinkus could not reach Lithuania as he had intended.

By Hitler's decree fifty of the officers were executed, those of French, Polish, Czech and other descent. The Englishmen were spared.

The Englishmen have recently honored the executed RAF officers at their church in London on the 25th anniversary of their death. The Lithuanian charge d'affaires Hon. P. Balickas had been invited to attend the ceremonies of dedication. Among the officers present many remember R. Marcinkus and had been to combat with him. It is said that the life and feats of R. Marcinkus is known to English readers, too, having been published in books after W. W. II.

The story they tell is of a single, lonely Lithuanian aviator, amongst groups of colleagues of other descent in England who would sometimes intimate his other, future ambition to carry on the struggle against oppression of his own country, Lithuania. Capt. Marcinkus was downed into English Channel in 1943 during the hours when British air forces were furiously attacking the German battleships Scharnhors and Gneisenau, to prevent their passage. The Germans picked him up only to have him imprisoned and finally executed.

Lithuanian Saints

Since the first appearance of the liturgical calendar in the 16th century, which assigns certain dates to saints, the number of those celebrities had risen from 65 to 232.

In the light of more recent and critical historical research of the lives of saints popes Pius X and Pius XI had initiated to reform the calendar of saints.

The Vatican II Council brought this reform research into its present stage where 36 dates of celebration are omitted from the new liturgical calendar. Amongst others, June 30 is dedicated to the Martyrs, collectively.

Vatican's congregation of rites is to have Saint Casimir entered into the list of Lithuanian Saints — thus transferring him from the prior listing as a saint of Poland.

LITHUANIANS MAKE NEWS

● **Msgn. Mykolas Vaitkus** and **Miss Danutė Brazytė-Bindokienė** are to receive their Literary prizes during the Festival of Song and Literature that is to be held in Chicago's Lithuanian Youth Center on October 11th.

● **Ruta Lee-Kilmonytė**, the Lithuanian film celebrity, has recently been performing with success in "Mame", produced at a summer theatre in Cleveland. Her interpretation of the leading role was favorably attested to by the papers of Cleveland and Akron. Lithuanians who had come from different places to see their favorite actress were able to meet her in person during the intermissions. Her guest-play over there, Ruta Lee left to continue in Boston and elsewhere. For two weeks in September and October she was repeatedly seen in Los Angeles on TV: *Lucky Pair*, and *Stump the stars*.

● **Dr. V. Bieliauskas**, chairman of the Psychology Department of the Xavier University, has attended the annual convention of the American Psychological Association in Washington, DC, on Sept. 1-2 and presented there his paper on "Masculinity, Femininity and Marriage Love". Among other lecturers present were Dr. Rock of Harvard University and the Jesuit sociologist John L. Thomas, SJ.

● **Antanas Brazdys** has completed a gigantic 14 foot stainless steel sculpture, *RITUAL*, for Woolgate House in London. A ceremony of unveiling was performed on October 7th by Miss Jennie Lee, Great Britain's minister of culture.

● **Arnoldas Voketaitis**, the bass baritone, will be performing in Verdi's *MACBETH* and *BAL MASQUE* at an international opera festival in Mexico City this month.

● An archive of the manuscripts and letters of **Vincas Krėvė**, an outstanding Lithuanian novelist and dramatist, is being established at the University of Pennsylvania.

V. Krėvė (1882—1954) was professor at the University of Lithuania for two decades. His first drama "Šarūnas" was printed shortly before First World War. Since then, Vincas Krėvė's literary production was large and varied. His writings consisted of short stories of Lithuanian village life, novels on contemporary problems, historical dramas and tales based on oriental themes. His last and major work is a Biblical drama "Sons of Heaven and Earth."

In 1944 V. Krėvė withdrew to Austria and lived in Displaced Persons Camp near Salzburg. Three years later he was invited to the University of Pennsylvania in Philadelphia. Here he served as Assistant Professor of Slavic Languages and Literature. In 1953 he retired and dedicated himself to writing. Six volumes of his works were printed in Boston after his death.

● **Dr. V. Dambrava** of the Voice of America in Washington, DC, had also served in Munich, Saigon and South America (Bolivia). He has now been elevated to a consular position and assigned to head the American information services in Monterey, Mexico.

Dr. Dambrava has been presented with a number of medals of honor for his services by the United States: in 1962, 1966 and 1967 (Vietnam). On departure to Mexico he has received another distinction: the medal of the President of Bolivia, the highest of its kind.

● The Australian tour of soloist **Stasys Baras** is set for February and March, 1970.

● **Rūta Mockutė** has been associated with the administrative staff of the Chicago Tinley Park Mental Health Hospital since she ended her studies in psychology at the University of Illinois, Urbana, in 1963. As a High School student she attended Lithuanistic School; she has also been intensively active in Lithuanian affairs: with sea scouts, a member of the "Grandinėlė" folklore dancing group, an active alumna of the "Neo-Lithuania" corporation.

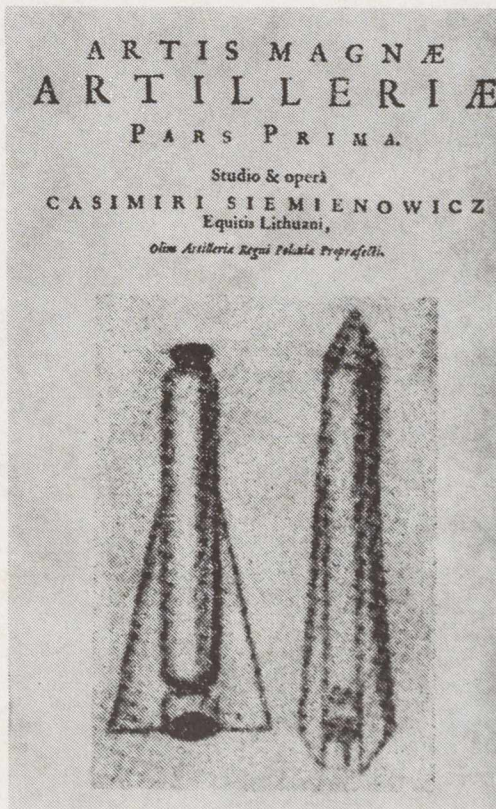
She has now been advanced to the post of director of the newly formed South Suburban Mental Health Center. She has also been instructing practicing students of the Thornton Junior College in a Mental Health Associate Degree course for two years. Participates in the Community Service Center Advisory Committee of Chicago's southern district. The activities of the various Mental Health Centers are extensively explained in an interview that Miss R. Mockutė has given to the "Harvey Tribune" newspaper on June 12th.

At the exhibit of Lithuanian Folkart in Hartford Constitution Plaza, August 16-30; WTIC representative in discussion with exhibits preparation committee chairman Mrs. Regina Žiūrienė; at their left — president of Lithuanian Community in Hartford, Alfonsas Dzikas.

Prie lietuvių liaudies meno parodos, įvykusios rugp. 16—'0 d. Hartfordo Constitution Plaza (Rengėjai ir WTIC radijo stoties atstovas).

LITHUANIAN — A MISSILE PIONEER THREE HUNDRED YEARS AGO

The August issue of *Elta-Press* in Italian has given prominence and much space to the famous Amsterdam publication (1650) in Latin "The Great Art of Artillery" that was written by the Lithuanian nobleman Casimir Semenavičius. This scientific study has been subsequently translated into many modern languages. It contained an exposition on the operating of missiles already at that early date.

CLEM'S POLSKIE DELI

★ Specializing in home made fresh and Smoked Polish Sausage, fancy groceries and choice meats.

★ Featuring Imported Krakaus Polish hams, beer, wine and groceries.

NOW
Daily from our own new
BAKERY-KITCHEN

a variety of Polish pastries and other home made delicacies.

IT'S CLEM'S
3002 W. Florence Ave., Los Angeles
759-5058

Atvykus | Kaliforniją, kviečiame |

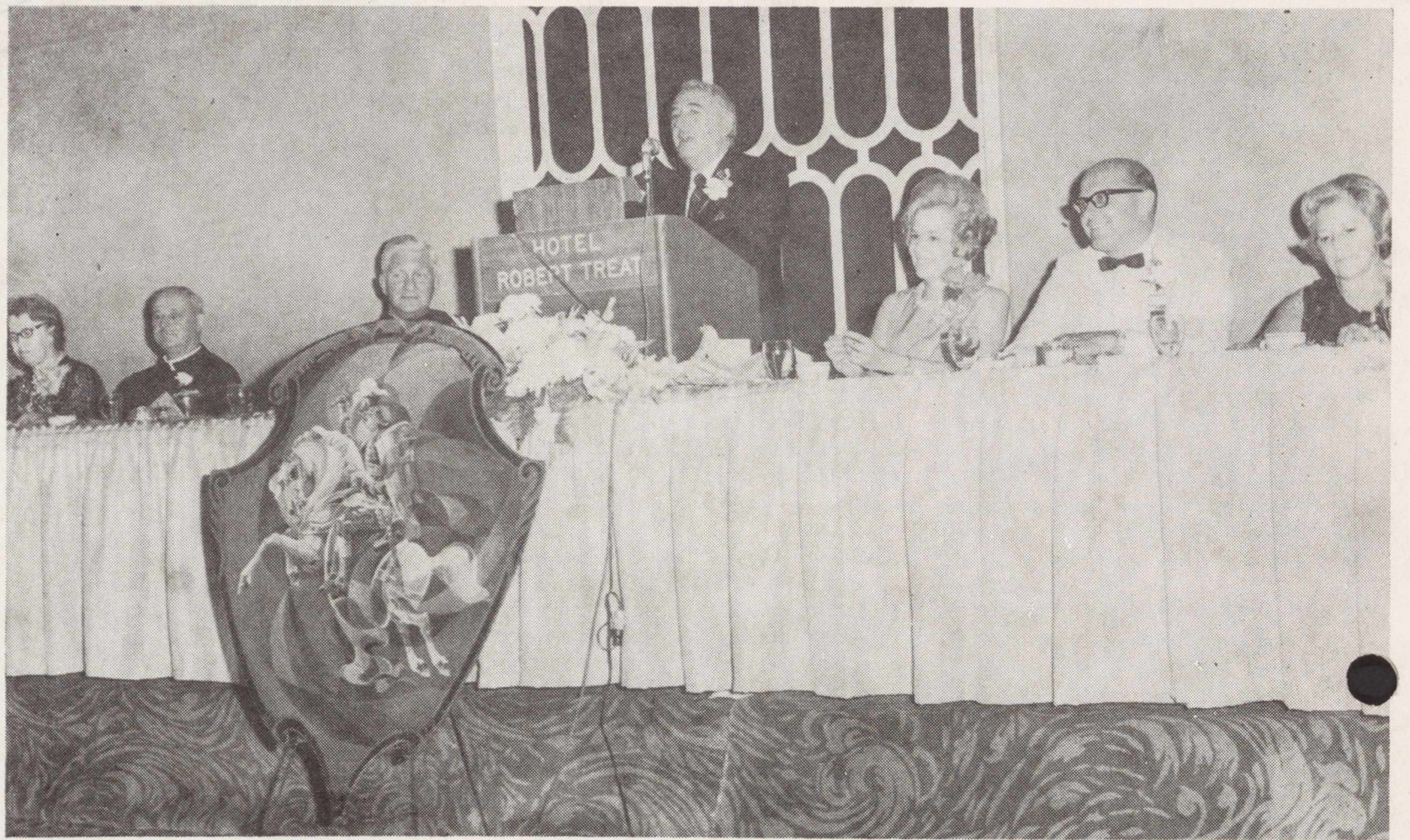
BEACON MOTOR HOTEL

Arti prie
Beach, Westwood, Beverly Hills
& Hollywood
3020 Wilshire Blvd. Santa Monica,
California
EXbruck 4-9144
Mrs. A. Lukšis — Owner and Mgr.

Kongresmanas Peter Rodino kalba Vyčių banketo metu.

Iš kairės: garbės stalo svečiai— Ann Klem, Vysk. V. Brizgys, Rev. Jutt, Kongr. P. Rodino, Irena Veb-laitienė (M. C.), Dr. Jack Stukas, Mrs. Rodino.

Congressman Rodino addresses Banquet guests.

Vyčių suvažiavimo prezidiumas: Longinas Svelnis, viceprez., Susan Barauskas, sekr., Larry Janonis, pirmin., Sylvia Stukas, sekr., Joseph Sakaitis, vicepirm. ▼

Presidium of K. of L. Convention.

▲ Naujoji Lietuvos Vyčių valdyba: I eil. — Diane Daniels, I v.p., Stanely Vaitkus, izdo glob., Stella Sankel, izd., Jack Stukas, pirm., Doroty Dutkus, sekr., Albert Jartitis, izdo glob.; II eil. — L. Svelnis, 3 vicepirm., Helen Zimmer, finansų sekr., Leon Pauksta, 2 vp.

New Supreme Council of Knights of Lithuania.

◀ Vyčių suvažiavimo atstovai posėdžiauja.
K of Lithuania Convention in session.

LIETUVOS VYČIŲ 46-asis SUAŽIAVIMAS

Šių metų Lietuvos Vyčių suvažiavimas (56-tas iš eilės) įvyko rugpjūčio 20 — 24 dienomis Newarke (N. J.).

Valdybos nariai, užėmę tam tikras pareigas, savo išsamius pranešimus davė raštu; tai suvažiavimo degatams labai palengvino susidaryti pilnesnį veiklos vaizdą.

Pernai pirmininku buvo dr. Jokubas Stukas, vicepirmininkai: S. J. Vaitkus, L. Paukšta ir L. Svelnis; užrašų sekr. Nancy Kobs, išd. — Stella Saukal, išdo globėjai: Eleonora Laurin ir Larry Janonis.

Vienas plačiausių ir įdomiausių pranešimų apie veiklą, kuri, sakyti, išėina toli už organizacijos ribų, buvo Lietuviškų Reikalų Komiteto, kurio garb. pirmininku yra kun. Jutkevičius-Jutt, pranešimas. Išleista 8 biuleteniai, parašyta 10450 laiškų įvairiems asmenims, įstaigoms, laikraščiu, radiju, TV vedėjams ir pn. Laiškuose nurodomos klaidos, minint Lietuvos reikalus, dėkojama, duodama sugestijų.

Rugpj. 22 d. Šv. Jurgio šventinėje surengtas puikus, turiningas koncertas, skirtas kompozitoriaus J. Naujaliao 100 metų nuo gimimo sukakčiai paminėti. Programoje parduotos 4 J. Naujaliao kompozicijos. Programą sumaniai ir sąmojingai pravedė akt. Vitalis Žukauskas.

Žibuoklių sekstetas atlieka programą prie pianino — vadovas Louis Stukas.

Iš kairės: Genovaitė Mazus, Edna Mack, Aldona Piktkunigis, Ona Skurvydas, Bronė Venckus, Loretta Stukas.

“Žibuoklės” sextet performs at banquet.

Rankdarbių paroda.

Cultural exhibit. Left to right: Helen Kulber, Ann Klem, John Subačius, Loretta Stukas, Miss Kvedaras, Rev. S. Lidys, Milda Kvedaras, Kazys Sipaila (Exhibit chairman.).

Visos L. Vyčių metinio suvažiavimo foto nuotraukos V. Maželio

GRAŽINA TULAUSKAITĖ

VAKARĖ BANGA

Naujausias poezijos rinkinys

Išleido
Lietuvių Dienos

Kaina: \$2.00

THE
SEASONS

by

Kristijonas
Donelaitis

1714-1780

Rendered from the Lithuanian into English verse by

Nadas Rastenis

Published by Lithuanian Days

Price: Hard cover \$4.00, soft cover \$3.00

Meškiukai mokosi skaityti, kad galėtų patys pasiskaityti

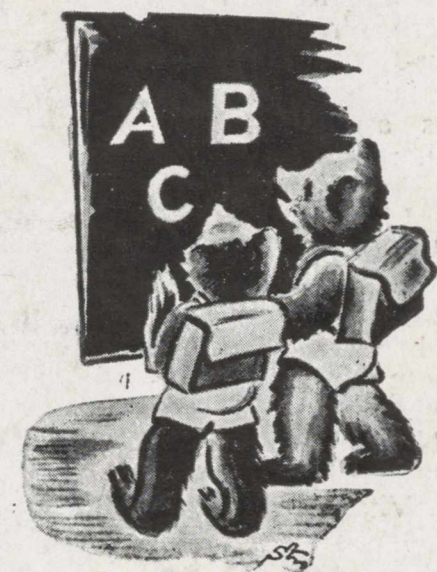
VYTĖS NEMUNĖLIO

knygą mažiesiems

dailiai spalvotais piešiniais
V. Stančikaitės iliustruota

pasaką

MEŠKIUKAS
RUDNOSIUKAS

Kaina \$3.00

LITHUANIA – LAND OF
HEROES

- Country, people and language
- Lithuania's fight for freedom
- Soviet genocidal practices in Lithuania

Prepared and Edited by
Leonard Vallukas

THIS IS ONE OF THE BEST
BOOKS ON LITHUANIA IN
ENGLISH!

LAVISHLY ILLUSTRATED

Price: \$4.75

LIETUVIŲ DIENOS

4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif.
90029